

Strandade förhandlingar med SACO

FÖRHANDLINGARNA MELLAN SACO och Göteborgs universitet har kört fast. SACO kräver ökat löneutrymme för sina medlemmar under den kommande avtalsperioden, men universitetet säger nej med anledning av den kärva ekonomin.

SACO-rådets ordförande Sören Sagne anser att förhandlingarna borde leda till omfattande satsningar på kompetens och utveckling inom universitetet.

Sid 3

Hälften har svarat

IT-AVDELNINGEN HAR skickat ut en enkät till alla institutioner om hur väl man är förberedd inför millennieskiftet. Men bara drygt hälften har svarat.

Sid 3

Ny reform gör det lättare att befordra lärare

EN NY LÄRARTJÄNSTREFORM träder i kraft den 1 januari 1999. En stor förändring är att det ska bli enklare att göra karriär genom intern befordran. Pedagogisk skicklighet får också en allt större betydelse, både vid rekrytering och befordran.

Sid 4

Lustfylld metodik ger pedagogiskt pris

ABSTRAKT METODKURS PÅ statsvetenskapliga institutionen har fått ett konkret och roligt innehåll.

Genom att integrera metodkursen med uppsatsarbetet blir studenterna nöjdare och genomströmningen ökar. För denna förändring har fyra lärare belönats med pedagogiskt lagpris.

Sid 5

Uppskattat evenemang

UTVÄRDERINGEN AV UNIVERSITETETS vecka den 10-18 oktober visar att de flesta av besökarna var nöjda med de populärvetenskapliga dagarna.

Sid 8-9 & 17

Nytt naturvetenskapligt resurscentrum

FÖR ATT FRÄMJA forskningen och utbildningen har matematisk-naturvetenskapliga fakulteten startat ett nytt resurscentrum. Ett utökad samarbete med skolan och näringslivet är målet.

Sid 13

177 promovendi

FOTOGRAF EVA S ANDERSSON har i bilder fångat det akademiska årets högtid.

Sid 16

FOTO: HILLEN MÅGEL

Akademisk artist med bred repertoar

GUNNAR LINDGREN ÄR INTE BARA jazzlärare och improvisationspedagog, utan också aktiv miljödebattör. Han oroas över miljögifterna och det enorma sopberget – och hur det påverkar oss människor i dagens samhälle. När Gunnar Lindgren håller föreläsningar om miljöfrågor händer det att arrangörerna ber honom att ta med sig saxofonen.

– Med min musik är det lättare att hantera de tunga frågorna, säger han.

Sid 10-11

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Tiden är turbulent. Stormarna viner, regnet fortsätter att falla, mörkret är massivt och trots att de vita åskblitzarna lyser upp den mörka hösthimlen känns de inte som en riktig ljusning. Så kommer nu under allhelgonahelgen katastrofen i form av branden på ett diskotek här i Göteborg. Sextio ungdomar dog och ett okänt antal är skadade för livet.

Katastrofsituationer skärper våra prioriteringar och får mycket annat som händer att te sig obetydligt. Då synliggörs värdet i det självklara – allt det som vi tagit för givet men som kan tas ifrån oss under några få minuter. Den ofattbara olyckan stämmer oss alla till eftertanke. Men det viktiga är inte vi som slapp undan utan alla de som lever med sorgen efter förlusten eller en förstärkt ovisshet inför barnens framtid.

Ur GU:s vardagshorizont blåser det hårda vindar från många olika håll. Var det någon som talade om att GU är trögt och att tiden står stilla hos oss? Om så – Du och Ni är välkomna att arbeta med oss ett par månader.

Dynamiken finns i debatterna. De är många och ofta uppriskande. Universitetet är i dag inte längre en reflekterad självklarhet. Många krafter sliter i universitetet och vill göra det till sitt. Det är bra. Omvärlden vet att vi finns och de skattebetalare som finansierar oss anser att vi behövs. Vår uppgift är att lyssna men också att reflektera över och värna om vår positiva särart som just universitet. Om vi försöker vara alla till lags, riskerar vi att utplåna oss själva och har på sikt inte längre något att ge.

Den Vision för GU, som styrelsen tog för drygt ett år sedan, hjälper till att hålla debatterna vid liv. Många tycker att det är ett fantastiskt dokument. Andra har invändningar, men de verkar inte ha med innehållet i sig att göra. De föraktfulla frysningar jag har hört handlar om att felet med Visionen är att den formulerar självklarheter. Självklarheter blir lätt osynliga, som vi vet. Är det då inte bra att de uttalas, sätts på papper och sprids? Men vi vore väl knappast ett universitet om alla omedelbart ställde sig bakom en ideologisk text. Samtalen utifrån Visionen gör ändå att den, i likhet med Tanumkonferenserna, fungerar som en mötesplats för att debattera riktningssamtal mot framtiden. Den är före sin tid. Det ligger i Visionens karaktär.

Uttryck som "relevans", "nytta" och "tredje uppgiften" laddas in-ternt och externt med en mångfald av betydelser. Vilka som är intres-senter i "tredje uppgiften" är en viktig men dold debatt, som vi kan behöva förtydliga.

I det sammanhanget vill jag ge en eloge till informationsavdelningen. Föreläsningsserien Levande Historia är en succé. Hundratalas män-niskor får inte plats vid de i dubbel mening populära föreläsningarna. Universitetets vecka var en stor framgång både genom de olika programmen och de många människor som sökte sig till arrangemangen. Där bidrog inte minst den professionella informationen.

När Humanistdagarna startade för mer än tio år sedan, placerade vi dem medvetet i anslutning till universitetets interna högtid – promotionen av nya doktorer och hedersdoktorer. Det var ett sätt att visa att den inre verksamheten också har en utåtriktad sida. Jag är glad att den symboliken lever kvar i form av att Universitetets vecka i tid ansluter till promotionen.

Det tar tid att undanröja de osynliga spårar som hindrar människor från att söka sig till universitetet. Var och en som tar sig över dem är en framgång. Därför värmdes det många av oss, när vi i ett GP-referat från en lunchföreläsning kunde läsa att den öppnat universitetet för minst en av åhörarna som sa: "Tänk att våga sig in på universitetet. Det kunde jag aldrig tro att jag skulle våga".

BIRGITTA SKARIN FRYKMAN
prorektor

Klart att debattera på GU:s webb

DET BLIR INTE alltid som man tänkt sig eller hoppats på. I förra numret av GU Journalen berättade vi om att det nya debattorganet på GU:s webb skulle starta i mitten av oktober. Så blev det inte, dessvärre. Tekniska problem gjorde att satsningen blev försenad med några veckor. Men nu ska det fungera, det lovar jag. För den som vill sätta igång att debattera är det bara att länka sig till: <http://www.gu.se/debatt>

Min förhoppning är att så många som möjligt, såväl studenter som anställda, tar vara på möjligheten att debattera. Har du förslag på vilka ämnen som du tycker att vi ska ta upp, är du välkommen att skicka ett e-brev till info@gu.se

Det här numret är extra tjockt, 20 sidor mot normalt 12. Men det är fråga om en engångssatsning eftersom vi inte har ekonomiska resurser för att permanent göra en större tidning.

Många hör av sig med förslag och idéer till GU Journalen. Det är glädjande. Men det innebär samtidigt att allt inte får plats i tidningen. Några större förändringar blir det inte nästa år, varken vad gäller nummer eller sidantal. Tidningen utkommer med åtta nummer under 1999: fem under

våren och tre under hösten. I ett par av numren kommer sidantalet emellertid att ökas från 12 till 16 sidor.

Jag tar gärna emot synpunkter och förslag på vad du tycker att vi ska skriva om i universitetets tidning. Du är välkommen att höra av dig till mig på e-post: allan.eriksson@adm.gu.se

Med hopp om trevlig läsning!

ALLAN ERIKSSON
Redaktör

NIKORST F. P. 0101

Dynamiskt kalendarium på GU

Ett nytt kalendarium för öppna föreläsningar finns nu på GU:s webbplats. Här kan man söka, bläddra och även lägga in egna öppna föreläsningar ämnes- och datumvis. Adressen är <http://kalendarium.adm.gu.se> och kan nås från GU:s aktuellsida. Finns det öppna föreläsningar vid din institution som är av allmänt intresse? Då kan du själv lägga in dem via ett webb-formulär. Hör i sådana fall av dig till: info@gu.se – och ansök om ett konto.

Utökat universitetssamarbete i Västsverige

Ett nytt steg på vägen har tagits mot ett mer organiserat samarbete mellan universitet och högskolor i Västra Sverige. Samtliga rektorer vid nio akademiska lärosäten i regionen har undertecknat en s k avsiktsförklaring". Innebörden av den är att "det västsvenska universitetssamarbetet" – som blir den officiella beteckningen på projektet – skall utvecklas och fördjupas. Samarbetet kan omfatta utbildning, forskning, uppdragsverksamhet och annan verksamhet.

– Universitet och högskolor kommer att spela en allt viktigare roll i den regionala utvecklingen, sa rektor Bo Samuelsson, som vid mötet i Örebro valdes till ordfö-

rande i den västsvenska rektorsgruppen för det närmaste året.

Till vice ordförande utsågs Claes Wahlbin, högskolan i Jönköping, och Anders Sjögren, avgående rektor på Chalmers, valdes till koordinator i arbetet.

Under våren 1999 ska ett avtal slutas mellan de nio lärosätena. I väntan på det bedrivs samarbetet på det sätt som den västsvenska rektorsgruppen beslutar.

GU JOURNALEN är en informations- och personaltidning från Göteborgs universitet REDAKTÖR: Allan Eriksson LAYOUT/GRAFISK FORMGIVNING: Anders Eurén. ANSVARIG UTGIVARE: Siv Bondenäs Brink STF ANSVARIG UTGIVARE: Åke Pettersson MEDVERKANDE SKRIBENTER: Eva Lundgren, Lars Soold, Maria Jacobson, Christian Borg, Peter Olofsson, Bodil Malmström, Margareta Wallin, Birgitta Skarin Frykman och Stig Hagström. ADRESS: Informationsavdelningen, Göteborgs universitet, Box 100, 405 30 Göteborg. TEL: 031-773 1021. FAX: 031-773 4354 E-POST: Allan.Eriksson@adm.gu.se INTERNET: <http://www.gu.se/aktuell/GU-journalen> TRYCK: Arktryckarna AB, Göteborg. Tidningen trycks på miljövänligt papper som uppfyller kraven för Svanenmärkning. UPPLAGA: 5 700 EX UTGIVNING: 8 nummer/år. Nästa nummer kommer den 17 december MANUSSTOPP: 4 december ADRESSÄNDRING: Gör skriftlig anmälan till redaktionen. För beställt material ansvaras ej. Citera gärna, men ange källan. ISSN 1402-9626

Bara hälften av institutionerna har svarat

Millenniumskiftet och datakränglet står för dörren. Ändå har bara drygt hälften svarat på den enkät som IT-avdelningen sânt ut till institutionerna.

IT-CHEF SVEN-ELOF KRISTENSON utfärdar en varning till dem som tror att problemen kan lösas enkelt när de väl dyker upp.

– Det finns risk för att exempelvis forskningsprojekt havererar om utrustningen plötsligt klappar ihop. Därför är det viktigt att inventera problemen och sätta in åtgärder snarast möjligt, säger han.

I statskontorets riskgruppanalys placeras Göteborgs universitet i grupp 3. Betydligt allvarligare är det för myndigheter med tillsynsansvar som exempelvis försvaret. Men konsekvensen av 2 000-problemet kan bli att IT-system eller tekniska lösningar vid GU slutar fungera eller börjar ge felaktiga resultat.

– Riskerna är särskilt stora för institu-

tionerna vid den medicinska fakulteten som använder sig av mycket apparatur och mätutrustning. Därför är det ett allvarligt problem att det är just dessa institutioner som har varit sämst på att besvara enkäten. För att vi ska kunna sätta in ett åtgärdsprogram måste vi få in ett underlag. Inventeringen av problemen kan nämligen ta tid, fortsätter Sven-Elof Kristenson.

Hans uppmaning är glasklar:

– Skicka in enkäten även om ni inte tror att problemen måste bli så stora.

Sven-Elof Kristenson anser visserligen inte att det finns anledning att hissa röd flagg redan i dag. De gemensamma centrala administrativa systemen och fastigheterna är till stor del redan 2 000-säkrade. Det är framförallt systemen ute på institutionerna som kvarstår.

– Jag ser inga skräckscenarier framför mig. Det vi har hittat hittills hinner vi åtgärda.

Men alla vid GU måste ställa upp och känna ansvar, uppmanar han.

– Den relativt positiva bilden som vi har idag kan snabbt bli negativ om folk inte tar problemen på allvar.

PETER OLOFSSON

För mer information om

2000-projektet, ta kontakt med Ingemar Thorén, tel: 773 5365, e-post: Ingemar.Thoren@adm.gu.se eller länka dig vidare till <http://www.it.gu.se/2000/>

Observera även att all apparatur och utrustningar som upphandlas av Upphandlingsenheten är millennium-säkrade. Upphandlingsenheten skall alltid kontaktas vid alla inköp större än ett basbelopp (fr 36 400 kr).

Inget avtal för SACO:s medlemmar

Förhandlingarna mellan SACO-rådet och Göteborgs universitet har brutit samman. SACO kräver större löneökningstrymme och individuellt lönepåslag för sina medlemmar.

Men universitetet vägrar gå med på kravet.

I DAGSLÄGET STÅR PARTERNA långt ifrån varandra. Det betyder att SACO:s medlemmar tills vidare följer det centrala avtalets villkor. Förhandlingarna med SACO kommer troligen att fortsätta i en lönenämnd med opartisk ordförande.

Universitetsdirektör Björn Järbur beklagar att man inte nådde en överenskommelse med SACO.

– Vi hade inte samma syn på universitetets ekonomiska förutsättningar för de tre kommande åren, säger han. Om vi hade gått med på SACO:s krav, så skulle vi vara tvungna att genomföra ännu större rationaliseringar.

SACO-rådets ordförande Sören Sagne är besviken. Han tycker att förhandlingarna var märkliga:

– Vi var i stort sett överens med arbets-

givarens förhandlare om att resultatet av lönerörelsen skulle kunna leda till ökade satsningar på kompetens, ansvar och effektivitet. Men när det gällde att överföra dessa intentioner i ett procentuellt löneutrymme var det däremot tvärstopp.

Han menar också att universitetets förhandlare har misstolkat det centrala avtalet. Enligt detta ska lönerna vara individuellt bestämda och differentierade.

– Trots detta vill arbetsgivaren lägga ut en avsevärd del i generellt påslag, säger Sören Sagne.

Björn Järbur anser dock att det är en fördel med att ge ett generellt påslag tidigt i treårsperioden. Sedan kan parterna fördela en större pott individuellt följande år.

Lågt förhandlingsbud

Från början krävde SACO att hela löneutrymmet skulle användas för individuella satsningar. Senare gick man med på arbetsgivarens förslag att tillämpa generella påslag första året. Men man kunde inte acceptera de låga ersättningsnivåerna.

– I det centrala avtalet räknar man

med ett löneökningstrymme på 9 procent under treårsperioden att fördela vid de lokala förhandlingarna. Men universitetets slutbud var väsentligt lägre än så och mycket sämre än andra högskolor. Dessutom är budet lägre än för övriga organisationer vid GU.

Men Björn Järbur håller inte med om att budet var så mycket sämre än vid andra högskolor.

Nysatsningar krävs

Sören Sagne hävdar också att det krävs en större lönespridning för att tillgodose det ökade personalbehovet inom universitetet.

– Hur ska vi annars kunna behålla våra duktiga lärare och rekrytera nya om vi inte kan erbjuda konkurrenskraftiga löner?

– Vi behöver göra omfattande satsningar på kompetens och utveckling i framtiden. Men hur ska vi klara av det när våra medlemmar får stå tillbaka i sin löneutveckling bara för att Göteborgs universitet har dålig ekonomi?

ALLAN ERIKSSON

Max 9 procent i lönelöft under tre år

LÖNEAVTALEN FÖR ANSTÄLLDA vid Göteborgs universitet som tillhör ORF/S och SEKO är klara. De nya avtalen ger ungefär 9 procent i löneökning under den kommande treårsperioden (1998-2001). I den nivån ingår eventuell löneglidning.

För ORF/S (bl a olika TCO-förbund) och SEKO innebär avtalet följande:

- Första perioden (fr o m 1/4-98) ger 2,6 procent i generellt påslag.
- Den andra perioden (fr o m 1/4-99) ger en generell löneökning på ytterligare 1,4 procent.
- Den tredje perioden (fr o m 1/10-99) ger för SEKO:s medlemmar 1 procent

i generellt påslag samt 3 procent att fördela individuellt. För ORF/S medlemmar blir det inget generellt lönepåslag utan en pott på 4 procent att fördela individuellt.

- Ett lägsta belopp till alla heltidsanställda under hela perioden sammanlagt är 525 kronor.
- Därutöver har GU kommit överens med SEKO och ORF/S om en kompetensförsäkring för alla anställda under den kommande treårsperioden med 1 000 kronor per år. Försäkringen skall användas av den anställda för kompetensutveckling enligt eget önskemål.

Inte full kompensation

I löneförhandlingarna var utgångspunkten för universitetet en ram på maximalt 9 procent som skulle täcka lönekostnad och löneglidning. Men universitetet kommer inte att kompenseras fullt ut för dessa kostnadsökningar i budgetpropositionen för 1999.

– Konsekvenserna kan bli ytterligare rationaliseringar och personalminskningar, om vi inte får mer pengar från statsmakterna, säger universitetsdirektör Björn Järbur.

ALLAN ERIKSSON

Samtycke krävs när provresultat publiceras på Internet. På Handelshögskolan vill man lägga ut tentamensresultat och personnummer på Internet. Där pågår ett arbete att utveckla ett datorbaserat studentadministrativt system, där bl a resultat av tentamina ska kunna presenteras på nätet.

Men att lägga ut tentamensresultat eller personnummer på Internet är inte tillåtet, såvida inte berörd student har gett sitt "otvetydiga" samtycke. Det är den nya Personuppgiftslagen (PUL), vilken trädde i kraft den 24 oktober, som skärper kravet på skydd av personlig integritet.

Universitetsjurist Kristina Ullgren, som på rektors uppdrag har utrett ärendet, kräver att den nya lagstiftningen följs.

– En huvudprincip i Personuppgiftslagen är att ingen behandling av personuppgifter är tillåten utan den registrerades samtycke. Förutom samtycke krävs det att det finns ett bestämt ändamål med all behandling av personuppgifter, säger Kristina Ullgren som nyligen blev utsedd till universitetets personuppgiftsombud.

Två nya kanslier inom sam fak

Den 1 januari 1999 läggs nuvarande fakultetskansliet för samhällsvetenskap ned. I stället bildas två nya fakultetskanslier: Samhällsvetenskapliga fakultetskansliet för den samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden och Handelshögskolans kansli för handelshögskolans fakultetsnämnd. Det är Handelshögskolan som har tagit initiativ till bildandet av ett eget kansli eftersom man anser att den nuvarande organisationen är otvetydig.

Ny adress för CREES Centrum för studier av Ryssland och östra Europa (CREES) har flyttat in i nya lokaler på Pilgatan 19. Adressen är: CREES, Box 720, 405 30 Göteborg.

Heyden fortsätter som ordförande Guy Heyden har utsetts till ordförande (sektionsdekanus) för temanämnden, längst t o m 30 juni 2001. Annica Dahlström har utsetts till vice ordförande i nämnden för samma tid.

Enklare att göra karriär genom intern befordran

En ny lärartjänstreform träder i kraft 1 januari 1999. En nyhet är att det ska vara lättare att göra karriär genom intern befordran. Detta kommer att leda till att fler kan bli lektorer och professorer. Vid både nyrekrytering och befordran ska större vikt läggas vid pedagogisk skicklighet.

DEN NYA REFORMEN handlar i huvudsak om helt nya regler för befordran samt om förändrade regler för anställning.

– Man ska kunna befordra och rekrytera på ett nytt sätt som bättre motsvarar dagens krav, anser universitetets personaldirektör Sven Lindvall.

Sven Lindvall var expert i den utredning som lade fram sitt betänkande "Lärare för högskola i utveckling". Det är det förslaget som ligger till grund för den nya högskolelagen och högskoleförordningen vad gäller läraranställningar.

FAKTA/Varför en ny lärartjänstreform?

I propositionen anger regeringen tre skäl för reformen. För det första har utländska bedömare kritiserat de negativa effekterna av det svenska systemet, som i realiteten har två skilda karriärvägar. En forskningsinriktad med professor som slutmål och en undervisningsinriktad med begränsade möjligheter till forskning.

För det andra hämmas forskningen för att vi har för få professorer (nu endast 14 procent av samtliga lärare).

För det tredje måste pedagogisk skicklighet ges en större vikt på alla nivåer, både vid nyrekrytering och befordran. Utbildning och forskning skall ses som lika viktiga delar av högskolans verksamhet.

KORTFAKTA/Ny lärartjänstreform

Lärartjänstreformen börjar gälla 1 januari 1999. Den innehåller en rad nyheter:

- ett nytt befordringssystem införs
- nya rekryteringsprinciper, bl a skall pedagogisk skicklighet värderas högre i alla avseenden
- antalet lärartjänstkategorier minskar
- arbetsuppgifterna blir enhetliga för samtliga lärare
- tjänsteförslagsnämnderna avskaffas och ersätts med fakultetsnämnder

En förändring är att antalet tidsbegränsade lärarkategorier begränsas. I fortsättningen får högskolan i princip endast anställa professorer, lektorer, adjunkter, forskarassistenter, timlärare och gästlärare. Professorer, lektorer och adjunkter kan också vara adjungerade.

– Det var ett starkt fackligt krav att rensa i förordningsdjungeln, säger Sven Lindvall. Större flexibilitet i innehållet i lärartjänsterna eftersträvas, särskilt framhålls att alla lärare ska undervisa inom grundläggande högskoleutbildning. Undantaget är forskarassistenter som i huvudsak ska bedriva forskning.

Privilegier försvinner

Det betyder att grundutbildningsuppgifter – i meriteringshänseende – likställs med forsknings- och forskarutbildningsuppgifter. Det ska vara lika lätt att göra karriär på undervisning som forskning.

Privilegierna för vissa grupper försvinner. Till exempel avskaffas författningsregleringen av sabbatsterminen för professorer.

Hittills har det varit stor skillnad på att vara professor och lektor. I framtiden ska alla göra allt: undervisa, forska/ha koppling till forskning, arbeta med den s k tredje uppgiften och utföra administrativa uppgifter.

– Det är den lokala arbetsgivaren (prefekten) som fördelar arbetsuppgifterna. Men det är självklart att den professor som rekryterats på tunga forskningsmeriter även i fortsättningen ska fortsätta med det. Men det är ingen garanti för all framtid.

Årsarbetstid

I det nya centrala arbetstidsavtalet för Sveriges högskolor och universitet står det ingenting om hur många undervisningstimmar en lärare har. Tidigare har antalet undervisningstimmar varit noga reglerat för respektive tjänst. Från och med 1 januari 1999 har alla lärare en årsarbetstid på mellan 1 700-1 756 timmar, beroende på antalet veckor semester.

Som en del av den nya reformen måste varje högskola förhandla fram ett nytt arbetstidsavtal, där undervisningsskyldigheten inte kan regleras på dagens detaljstyrda sätt, menar Sven Lindvall.

Pedagogisk skicklighet blir viktigare

En annan stor förändring är att pedagogisk skicklighet får en mycket större vikt vid nyrekrytering av lärare. Vid prövningen av behörigheten för anställningar som professor eller lektor skall lika stor omsorg ägnas den pedagogiska skickligheten som den vetenskapliga.

Ett nytt befordringssystem träder också i kraft som incitament för duktiga lärare att göra karriär.

Det finns fyra fall av befordran:

1) En lektor (tillsvidare anställd) vid det egna universitetet skall efter egen ansökan bli befordrad till professor, om lektorn är behörig för en sådan anställning. Det ska prövas på samma sätt som vid en vanlig professorstillsättning. Avslag kan överklagas till överklagningsnämnden vid Högskoleverket.

2) Den som söker och erbjuds en anställning som tillsvidare anställd lektor har rätt att istället bli anställd som professor, om han eller hon begär det och är behörig. Detta måste prövas i samband med anställningen, och avslag kan överklagas.

3) En adjunkt (tillsvidare anställd) vid det egna universitetet har rätt att ansöka om att bli befordrad till lektor, om adjunkten är behörig. Detta ska prövas på sedvanligt sätt. Avslag kan överklagas.

4) En adjunkt (tillsvidare anställd) får befordras till lektor även om behörighetskraven inte är uppfyllda. I detta fall behöver inte adjunkten söka själv, utan det är en möjlighet för arbetsgivaren att belöna en duktig adjunkt. Detta gäller bara om adjunkten har visat särskilt god pedagogisk skicklighet eller särskilt god ledarskapsförmåga eller särskild förmåga att samverka med det omgivande samhället.

Ofinansierad reform

I samtliga fall är det endast möjligt att bli befordrad inom sitt eget ämnesområde.

Men att man blir befordrad betyder inte att man får högre lön eller mer forskningsresurser.

– Nej, det finns ingen automatisk koppling mellan befordran och högre lön eller mer forskningsresurser. Det är en förhandlingsfråga. Men det är klart att den enskilde läraren och de fackliga lärarorganisationerna kommer att försöka driva igenom detta.

Sven Lindvall befarar att det nya befordringssystemet kan leda till administrativt kaos.

– Om alla vid GU skulle utnyttja möjligheten att bli befordrad, kan det röra sig om kanske 1 000 befordringar, menar Sven Lindvall. Vi måste se till att vi har beredskap för detta. Administrativt kommer det att kosta mycket pengar och vi måste klara av det inom nuvarande budgetramar. Problemet är att reformen inte är finansierad med några extra pengar från statsmakterna.

Mycket arbete återstår under hösten. Ett nytt lokalt GU-anpassat arbetstidsavtal ska förhandlas fram. Dessutom ska nya rekryteringsprinciper tas fram och det nya befordringssystemet förberedas.

ALLAN ERIKSSON

Antagningen halveras nästan

EKONOMISK KRIS RÅDER på Musikhögskolan och Högskolan för fotografi och film. Dess samlade underskott är omkring 10 miljoner kronor och tidigare i år ställde styrelsen krav på besparingar. Därför tvingas man banta antalet utbildningsplatser ordentligt under flera år. På fotografprogrammet minskar antalet antagningsplatser från 18 till 10. På musikerlinjen på Musikhögskolan försvinner åtta nybörjarplatser. Dessa förändringar slår igenom fr o m höstterminen 1999.

Nils-Olov Halling, som är kanslichef på konstnärliga fakultetskansliet, tycker att situationen är bekymmersam.

– Skulderna har byggts upp under flera år, det är inget som uppstått i år. Vi är tvungna att ta till sådana här åtgärder för att nå balans i budgeten. Men bland de

alternativ som vi har diskuterat är detta den minst skadliga försämringen. De stora besparingarna räknar vi med att kunna göra först om några år i takt med att minskningarna slår igenom i flera årskullar.

Nils-Olov Halling erkänner att det får negativa konsekvenser.

– Det vore naivt att tro att vi kan bedriva utbildningen precis som förut, säger han. Vi ska göra samma saker men med mindre pengar. Men det är inte helt säkert att det bara är negativt på sikt. Vi kanske hittar andra pedagogiska lösningar och ett nytt sätt att organisera arbetet på.

ALLAN ERIKSSON

Prisade pedagoger.
Mikael Gilljam,
Peter Esaïasson, Lena
Wängnerud och
Henrik Oscarsson,
forskare och lärare på
statsvetenskapliga institu-
tionen. Erfarenheter och
studentomdömen ger dem
nya idéer till roligare kurs.

PHOTO: SVEBEN/INMAG/OLOF

Rolig metodik ger pedagogiskt pris

Varför verkade något så roligt som metodik så tråkigt?

Och hur kunde det bli så roligt att studenterna numera använder ord som "en av de bästa kurser jag läst på universitetet", "känner att jag lärt mig mycket" och "jag är mycket nöjd med våra lärare" i utvärderingen?

Fyra lärare på statsvetenskapliga institutionen belönades med det pedagogiska lagpriset för sin förändring av kursen Metoder för analys av politik.

I SÄKERT 20 ÅR såg sexpoängskursen i metod på c-nivå likadan ut. Ambitionen var hög. Trots det klagade studenterna över att kursen var abstrakt och svårbegriplig. När det blev dags för det praktiska arbetet med uppsatsen hade många inte förstått sig på det här med metod. Arbetet blev trögt och genomströmningen försämrades. Efter år av diskussioner bestämde sig institutionen för att göra något åt saken.

De lärare på institutionen som fick uppdraget att göra om kursen hade själva gått den.

- Jag tyckte den var urtråkig när jag gick, säger Lena Wängnerud, forskare.

- På nåt sätt skulle det vara så att metod var tråkigt, säger Mikael Gilljam, docent.

- Ändå är det så roligt, och så grundläggande viktigt för det vetenskapliga, kritiska förhållningssättet, säger Peter Esaïasson, också docent.

Den fjärde i laget, Henrik Oscarsson, är denna dag upptagen med just metodikstudenter.

Integrerar olika moment

Alla är aktiva i institutionens valforskning med olika inriktning: Mikael Gilljam och Peter Esaïasson forskar på

politisk opinionsbildning, Lena Wängnerud på kvinnorepresentation och Henrik Oscarsson griper sig an svensk och militär underrättelsetjänst.

Innan var upplägget traditionellt med föreläsningar och forskningsproblem som inte var direkt kopplade till studenternas egna uppsatser.

Fokus på problemformulering

Nu ligger kursen i metodik strax innan studenterna ska börja med sina tio-poängsuppsatser.

- Vi integrerar metodkursen med uppsatsarbetet. Studenterna får ganska snabbt hitta ett uppsatsämne redan på metodkursen. Uppsats och metod länkas ihop på ett konkret sätt. Tre gånger får studenterna lämna in uppsats-pm och det tredje är samtidigt individuell examinering av kursen.

Enkelt uttryckt håller Lena Wängnerud och Peter Esaïasson i de kvalitativa metoderna och Mikael Gilljam och Henrik Oscarsson i de kvantitativa. Fokus på kursen var tidigare analys och statistik, nu ligger tyngdpunkten på problemformulering, design och upplägg.

Grupparbete visar sig vara effektivt. Tidigt på kursen bildas grupper om fyra som håller ihop hela vägen. Det är

svårt att bara åka med på den här kursen, den kräver intensitet och närvaro av både studenter och lärare.

- Vi försöker skapa en miljö där alla ska våga prata och diskutera, en lustfylld och motiverande miljö. Vi har föreläsningar men också mycket övningar, alltså teori och praktik varvas. Ämnet blir inte abstrakt.

- Den nära kontakten gör också att de är skojigt att undervisa. Det är visserligen krävande med det finns gott om utrymme för den egna personligheten i undervisningen. Vi är till exempel måna om att visa att vi individuellt kan ha olika åsikter; det finns ingen absolut sanning i ämnet.

Utveckling är ledordet

De fyra utger sig inte för att vara pedagogiska experter. De är mer självlärd; studenternas omdömen och de egna erfarenheterna från att ha gått och undervisat på den gamla metodkursen har gett idéerna. Och kursen är inte färdig en gång för alla, utveckling är ett nyckelord.

Ett stort arbete läggs också ned på handledning och uppsatser. Alla lärarna läser varje uppsats, två läser mer noggrant. Utförliga diskussioner för

fram till en samstämmig bedömning av varje uppsats.

- Dels så försvinner studenternas känsla av att bli godtyckligt bedömda och dels så kan vi hålla koll på alla uppsatser, vi vet vad som händer, helt enkelt.

Man har också utbytesläsning med motsvarande kurs på Uppsala universitet. Metodkursen tar längre tid i timmar än förr. Och det blir dyrare för institutionen.

- Vi satsar mycket på hela c-kursen, säger Bengt-Ove Boström, prefekt. 1996 var han studierektor och den som formellt beslutade om att börja förändringen.

- C-kursen går nödvändigtvis inte ihop ekonomiskt så här i början, men det är ändå en god investering på sikt. Genomströmningen för kursen ökar. Det normala är "att bli klar" vilket betyder mycket för andan och moralen på institutionen. Och att studenterna tycker att metod är något roligt har högt symbolvärde.

MARIA JACOBSON
Radar reportage

Nytt samarbetsavtal med Dar-es-Saalam

Det internationella kontaktnätet växer sig allt starkare. Göteborgs universitet har tecknat ännu ett samarbetsavtal om forskar- och studentutbyte. Denna gång med universitetet i Dar-es-Saalam i Tanzania.

BARA UNDER DET SENASTE ÅRET har Göteborgs universitet tecknat flera övergripande samarbetsavtal med universitetet runt om i världen: Shanghai, Alexandria, och nu senast i Dar-es-Saalam.

I oktober besökte en delegation från Göteborgs universitet under ledning av prorektor Martin Fritz med bred representation från fakulteter och universitetsbiblioteket Tanzania och universitetet i Dar-es-Saalam.

– Avtalet är utformat i den partnerskapsanda som präglar den nya svenska Afrika-politiken, säger Björn Hettne, universitetsråd för internationella frå-

gor. Den nya politiken innebär en förändring av den gamla ensidiga biståndsrelationen mot ett bredare och jämlikare samarbete, som inte bara omfattar myndigheter, näringsliv och organisationer, utan även utbildning och forskning.

Enligt Björn Hettne ska det nya samarbetsavtalet ses mot bakgrund av universitetets egen internationaliseringsstrategi som går ut på att utvidga det akademiska samarbetet med universitetet även i Asien, Afrika, Latinamerika och Mellanöstern.

Globalt utbyte

Nyligen har flera initiativ tagits av regeringen för att underlätta globalt utbyte. Förutom den nya Arika-politiken läggs inom kort en motsvarande strategi för Asien-samarbetet, där forskning och utbildning kommer att spela en central roll. Regeringen har också redan fattat beslut om att

inrätta ett svenskt institut i Alexandria som ska vara en bas för såväl vetenskapligt utbyte som för den så kallade Euro-Islamdialogen (läs mer i GU Journalen nr 4-5). Ett särskilt studentutbytesprogram, Linnaeus, ska komplettera det europeiska utbytesprogrammet Socrates.

– Afrikabesöket var alltså en uppföljning av tidigare initiativ med syfte att etablera ett stabilt och institutionaliserat nätverk med ett antal fasta punkter i Asien, Afrika, Latinamerika och Mellanöstern, konstaterar prorektor Martin Fritz.

Flera av dessa initiativ har dessutom tagits i samarbete med Chalmers och universitetet i Oslo. Genom en sådan västsvensk och västnordisk bas kan utbytet på vetenskapens och utbildningens område göras globalt, menar Martin Fritz.

ALLAN ERIKSSON

Etiska regler diskuteras i seminarier

Vad är god forskningssed och god undervisningssed? Det är kanske inte alltid så lätt att veta. Med etiska riktlinjer som blivit grundligt diskuterade och bearbetade skulle universitetet slippa många problem, menar Christina Stendahl.

EN ETISK PLATTFORM håller på att utarbetas vid Göteborgs universitet. Det finns redan ett preliminärt förslag, som varit ute på remiss på fakulteterna i våras. Men istället för att – på sedvanligt sätt – skicka ärendet vidare till styrelsen för beslut, så har man valt en annan strategi.

– Det behövs en mer fördjupad diskussion om vår etiska grundsyn ute i hela verksamheten. Dokumentet får inte bara bli en skrivbordsprodukt, utan vi måste bredda diskussionen, säger universitetsskaplan Christina Stendahl, som tillsammans med

Stellan Welin, Rolf Gavare och Birgitta Jernström deltagit i arbetet med att ta fram ett förslag till en etisk plattform.

Den etiska grundsynen

Nu i december och i vår drar arbetsgruppen igång en rad seminarier/workshops för att belysa olika frågor av den etiska grundsynen. Första seminariet, som riktar sig till dekaner, prefekter och forskare, handlar om forskningsetik. Vad är vetenskaplig hederlighet? Och hur värnar vi om en god forskningsetik? Några av vårens seminarier tar upp: Hur sparar vi forskningsdata? God undervisningssed. Vad är god studietet? God administrativ sed – när det gäller personal och ekonomi.

De flesta av seminarierna riktar sig till en bred grupp inom universitetet: dekaner, prefekter, fors-

karhandledare, lärare, studenter och administrativ personal.

– Tanken med dessa workshops är att utveckla och förankra arbetet med den etiska plattformen. Vi får ett bra underlag som manglats i organisationen, och sedan kan styrelsen fatta beslut i maj-juni 1999. Den etiska grundsynen handlar egentligen om respekt för andra människor och hur vi använder universitetets resurser, menar Christina Stendahl.

– Vad är rätt och fel? Ibland behöver vi riktlinjer för hur vi ska agera i vissa konkreta arbetssituationer. T ex hur gör man när man misstänker att någon fuskar med sin forskning? Vem vänder man sig då till? Vad gör jag om någon faller en rasistisk kommentar vid kaffepausen eller om jag får ett anonymt brev?

ALLAN ERIKSSON

Fortsatt tufft ekonomiskt läge nästa år

Det här betyder proppen för GU

Det blir inga större tillskott för Göteborgs universitet nästa år, det framkommer i regeringens budgetproposition för 1999.

– Propositionen innehåller egentligen inga nyheter i verksamheten förutom ett nyinrättat nationellt resurscentrum i matematik, säger planeringsdirektör Marianne Dahlquist.

– Anslagsfördelningen för 1999 är sämre än vad som tidigare angivits. För att klara av vissa nya satsningar har regeringen lagt ut en generell besparing på 1,52 procent av anslagen.

Därutöver kommer GU – i likhet med andra universitet och högskolor – att debiteras för utbyggnaden och utvecklingen av universitetetsdatornätet, Sunet.

– Sammantaget innebär detta för GU:s del att

kostnaderna ökar med mellan 35-40 miljoner kronor.

- Under perioden 1997-2000 erhåller Göteborgs universitet sammantaget 2 300 nya utbildningsplatser, varav 350 år 1999 och 1 200 nya platser år 2000. Det är fler platser än både Uppsala universitet och Lunds universitet, men avsevärt färre än de nya högskolorna i Malmö och Södertörn. Enligt regeringens förslag ska tyngdpunkten av utbyggnaden ligga inom de tekniska- och naturvetenskapliga områdena. I maj nästa år kommer universitetsstyrelsen att fatta beslut om fördelning av de nya utbildningsplatserna år 2000.
- Den generella besparingen på alla anslag ligger på 1,52 procent. Besparingen motsvarar ökningen av antalet utbildningsplatser.
- Anslaget för grundutbildning 1999 är i stort

sett samma som föregående år. Förslaget ligger på 934 miljoner kronor. I anslaget ingår satsning med 1,5 miljoner kr på inrättandet av ett nationellt resurscentrum för matematik och matematikutbildning, vilket är ett samarbetsprojekt mellan GU och Chalmers.

- Anslaget för forskning och forskarutbildning föreslås öka med drygt 11 miljoner kronor (795 miljoner 1999 jämfört med 784 miljoner 1998).
- Fortsatt satsning på samarbetsprojekt mellan konstnärliga utbildningar, tekniska utbildningar och näringslivet.
- Inga extra platser till läkarutbildningen – trots påtryckningar från regionen om behovet av att öka antalet utbildningsplatser.

ALLAN ERIKSSON

FOTO: ALAN ERICSSON

– För att nå resultat krävs ett långsiktigt jämställdhetsarbete, säger jämställdhetshandläggare Gunilla Hollander

Könskränkande trakasserier inom GU

– Varje fall är ett fall för mycket

– Trakasserier som kan härledas till kön är en vidare definition av sexuella trakasserier och har sin grund i brist på jämställdhet, säger jämställdhetshandläggaren Gunilla Hollander.

I ENKÄTSTUDIEN "Man mår sämre än man tillåter sig" gjord av Studentkommittén i samverkan med GU har man försökt kartlägga trakasserier bland studenter och forskare som kan härledas till kön.

– Dessa sneda situationer handlar mest om män i maktsituation, om män som har en komplicerad syn på kvinnan som kan ta sig till uttryck i en kränkning, fortsätter Hollander. Men oavsett dessa mäns bakgrund måste man verka för en generös arbetsmiljö där trakasserier är fullständigt oacceptabla.

Negativ särbehandling

I undersökningen har man valt att vidga problemfältet genom att betrakta sexuella trakasserier som en del av ett större perspektiv. Förutom sexuella trakasserier tar man upp olika former av könskränkande jargong och negativ särbehandling. Resultaten från studien visar att studenter och doktorander upplevt utsatthet främst inom områden som innebär andra könskränkande handlingar än sexuella trakasserier.

Till exempel att man ignoreras, förlöjligas, undanhålls information eller inte har tagits på allvar.

– Kvinnor blir i regel inte värderade efter sin kompetens eller profession, säger Gunilla Hollander. Och kvinnor har under historiens gång lärt sig acceptera ett visst sorts mönster. Men fler och fler unga kvinnor reagerar mot den patriarkala ordning som fortfarande råder på universitetet och säger ifrån. Samtidigt börjar vi få nya generationer av män som inte är så patriarkaliska och som reagerar starkt mot könskränkande jargong på institutionerna.

Kvinnligt pladder

Universitetet är en hierarkiskt uppbyggd organisation, en maktorganisation av tradition där männen fortfarande har makten och tolkningsföretaget. Det är männens språk och värderingar som är det dominerande. Det kvinnliga sättet att uttrycka sig fångas inte alltid upp.

– Vårt kvinnliga associationsmönster kan uppfattas som pladder och därför oseriöst. Men vi måste alla börja

lära oss att förstå att vi har olika sätt att tackla problemen, och att både män och kvinnor kan komma fram till lösningar. Vi har bara olika vägar.

Omedvetna nedvärderingar

Det fortsatta jämställdhetsarbetet ser Hollander på två nivåer. Dels behöver institutionerna stå för det förebyggande arbetet och kunna ge stöd vid problem, dels behöver man på central nivå ha juridiska och rådgivande handlingsplaner i beredskap. För att nå resultat krävs ett långsiktigt jämställdhetsarbete.

– Jag tror att många nedvärderingar av kvinnor sker omedvetet. Men nu är det hög tid att föra upp dem till ytan och erkänna att kvinnor nedvärderas och osynliggörs, säger Gunilla Hollander. Varje person ska kunna arbeta i en öppen demokratisk arbetsmiljö och varje institution behöver ge en tydlig signal att denna typ av maktmissbruk aldrig tolereras.

BODIL MALMSTRÖM

Ny handlingsplan mot sexuella trakasserier

En ny definition av sexuella trakasserier har tillkommit i jämställdhetslagen och samma definition gäller för studenternas del i Högskoleförordningen. GU ska nu arbeta om "Handlingsplanen mot sexuella trakasserier". (I den skall anställda och studenter klart och tydligt se var man kan vända sig för att få information, var man kan vända sig i ett trakasserierärende, vem som är ansvarig och var man kan gå för att få stöd och samtal.)

Till dess att den nya planen är klar gäller den gamla. Den kan beställas hos jämställdhetshandläggaren tel: 773 51 60.

Studien "Man mår sämre än man tillåter sig" kan beställas hos Studentkommittén tel: 773 56 40

9§ 1 kap Högskoleförordningen

Högskolorna skall vidta åtgärder för att förhindra att någon student utsätts för sådant ovälkommet uppträdande av sexuell natur eller annat ovälkommet uppträdande grundat på kön som kränker studentens integritet i högskolestudierna SFS 1998:1003

Universitetets vecka uppskattad!

Vilka var det som besökte Universitetets vecka och vad tyckte man om de olika aktiviteterna?

HHGS HandelsConsulting har på uppdrag av informationsavdelningen gjort en utvärdering av Universitetets vecka. Sammanlagt över 450 intervjuer gjordes under de nio dagarna.

BIRGITTA SKARIN FRYKMAN höll en föreläsning om Världskulturmuseet och Museion.

– Tänk, jag höll tiden! Det är något av ett konststycke att inte hålla på längre än de tjugofem minuter man har på sig. Men man lär sig.

Humanistdagarna ingår i år i universitetets vecka med bland annat lunchföreläsningar för allmänheten.

– Det verkar bli en stor succé. De flesta lunchföreläsningar är redan slutsålda! Inte minst informationsmaterialet är ju väldigt snyggt.

När man började med humanistdagarna för fjorton år sedan var det inte så många som trodde på idén.

– Det kan väl inte vara lockande för allmänheten att gå på en massa föreläsningar, tyckte man. Man borde arrangera något slags jippo för att dra folk. Men föreläsningar är ju det vi på universitetet är bra på! Och nu är alla väldigt positiva både inom och utom fakulteterna.

Men vilka är det egentligen som kommer på humanistdagarna?

– Till att börja med var det mest äldre. Men numera drar vi allt fler unga besökare. Många som har kompisar som är doktorander kommer förstås för att höra på dem. Annars är det tyvärr så att vi har svårt att locka icke-akademiker. Men om det ändå är några få som aldrig tidigare varit på universitetet som vågar sig hit är det trots allt ett framsteg.

Hur ska man locka en bredare publik?

– Vi måste naturligtvis ägna oss mer åt utåtriktade aktiviteter och det är där bland annat Museion kommer in. Göteborgs universitetet har ju en gammal tradition av offentliga föreläsningar. Universitetet bildades i Grundtvigs anda just för att bidra till folkbildningen. Och visst finns det väl en fin symbolik i detta att Universitetets vecka ligger i anslutning till doktorspromoveringarna!

OM MAN SKA generalisera grovt så är den typiske besökaren en universitets-
högskoleutbildad kvinna i 50-års åldern som bor i Göteborg och arbetar i offentlig sektor. Hon går på en två föreläsningar och tycker att programpunkterna verkar vara intressanta.

I samtliga arrangemang, förutom debattkvällarna, var åldersgruppen 46-55 den mest dominerande. En annan stor grupp var studenter i 26-35 års åldern. Relativt få är under 25 år och mycket få är yngre än 20 år.

Könsfördelningen var ganska jämnt fördelad. Helt klart är att kvinnorna dominerade under lunchföreläsningarna (nästan 70 procent) och Samhällsvetenskapens dag.

Välutbildade besökare

Ser man på utbildningsbakgrund, så var de allra flesta av besökarna högskole- och universitetsutbildade. Den största gruppen utan högskolebakgrund var på lunchföreläsningarna (19 procent med gymnasieexamen). De flesta av besökarna arbetar inom offentlig sektor. Undantaget var Handelshögskolans dag där flertalet var från privat sektor. De flesta av besökarna kände till att det fanns andra aktiviteter under veckan.

Vad tyckte de om programpunkterna? De flesta besökarna var nöjda, ja i många fall mycket nöjda, med föreläsningarna. Föreläsarna får också ett mycket gott helhetsbetyg.

Av utvärderingen kan man även dra slutsatsen att marknadsföringskampanjen var lyckad. Närmare 40 procent av alla besökare fick information om de populärvetenskapliga dagarna i annonser i Göteborgs-Posten. Nästan lika många fick reda på evenemanget i det särskilda programbladet. Programbladet verkar ha varit mycket uppskattat. Annonskampanjen i Metro och Arbetet fick däremot dålig genomslagskraft.

ALLAN ERIKSSON

INTERVJUARE: EVA LUNDRÉN & ALLAN ERIKSSON
FOTO: ALLAN ERIKSSON

ANDERS CLASON, nytillträd kulturchef i Göteborg.

Hur många föreläsningar tänker du gå på?

– Först ska jag hålla mitt eget föredrag. Det handlar om värdekriser nu och för hundra år sedan. Jag kommer att diskutera två betydelsefulla engelska artonhundratalsfilosofer, J Ruskin och W Morris och jämföra med vår tid. Sedan kanske jag sitter kvar och lyssnar på nästa föredrag. Men jag har så vansinnigt mycket att göra...

Tycker du att det är viktigt att universitetet gör sådana här evenemang?

– Visst är det viktigt, inte minst för föreläsarna som får öva sig i att popularisera. En del är mycket duktiga. Man får inte glömma att Göteborgs universitet ända sedan grundandet haft som syfte att vara folkbildande. Universitetet borde kanske göra fler liknande arrangemang?

– Man kan inte ägna sig för mycket åt folkbildning. Men som det är nu med alla dessa föreläsningar under några dagar blir det väldigt kompakt. Ungefär som på dansfestivalen där man fick gå på teater tills man kräktes. Men det är väl lite vår tids onda. Man kan inte få folk att gå på nånting om det inte är ett stort arrangemang runt om.

JOHAN SKYTTER

Vem är du?

– Jag är gymnasist och går på Hvitfeldtska.

Vilka föreläsningar ska du gå på?

– Jag har just varit på en föreläsning om romarna och deras badande. Det var min lärare som tyckte att jag borde gå. Men jag kanske tittar in på något annat också.

Vad då till exempel?

– En föreläsning som ska handla om digerdöden verkar intressant. Och en om haikudikter.

Hur fick du reda på att det var humanistdagarna på universitetet?

– Det stod i tidningen. Men jag höll på att komma fel. Humanisten låg inte här förr eller hur? Mina föräldrar lurade iväg mig åt ett helt annat håll.

Är det bra att universitetet gör sådana här arrangemang?

– Ja, det är bra. Man lär sig lite mer om de ämnen som man läser i skolan.

EVA ANDERSSON, doktorand vid statistiska institutionen, höll ett föredrag om "Kan man förutspå konjunkturvändningar?" på Handelshögskolans dag.

– Att hålla offentliga föreläsningar är ju en del av universitetets sk tredje uppgift. Handelshögskolans dag är ett bra sätt att nå ut med sin forskning. Det verkar också vara ett uppskattat arrangemang, eftersom det drar mycket folk.

Kan man förutspå konjunkturvändningar?

– Ja, det tror jag. Det är många som sysslar med det här området, och jag har lika bra chans som alla andra. Tidigare har man försökt att bygga stora, övergripande modeller, som innefattar allt, men det har visat sig att dessa modeller inte håller. I min forskning arbetar jag med en metod för att urskilja det övergripande konjunkturmönstret och som dessutom tar hänsyn till flera slumpmässiga faktorer.

**TORSTEN RÖNNERSTRAND
OCH CHRISTINA HELDNER**

Vilka är ni?

Torsten: Jag är litteraturvetare och arbetar vid högskolan i Karlstad.

Christina: Jag är lektor vid avdelningen för franska och italienska vid romanska institutionen här i Göteborg.

Vilka föreläsningar ska ni gå på?

Torsten: Vi ska gå på Anders Clasons föreläsning och sedan på Sängen om Roland som hålls av professor Lars Lindvall. Sedan skulle vi åt. Jag ska lyssna på Anna Williams och kvinnolitteratur och kanske på Eva Gothlin när hon berättar om genuscentret.

Christina: Jag har några C- och D-studerande som håller föredrag och det känner jag mig förpliktad att gå på. Sedan vet jag inte.

Är det bra att universitetet gör sådana här arrangemang?

Christina: Ja, det är jättebra.
Torsten: Offentliga arrangemang borde egentligen göras varje vecka. Det ska jag försöka införa i Karlstad – se det som ett hot och ett löfte!

FOTO: HEDDIE TENK/FAKTA/REKORD/STAGE

"Änna knökat på universitetet"

Lars-Gunnar Andersson, professor i svenska språket, drog fullt hus när man för första gången arrangerade lunchföreläsningar i universitetsaulan. Han gav prov på hur man kan analysera göteborgskan genom att citera sången "Knö dej in, fast dörra e trång".

Samboskap ingår i den svenska synden

FOTO: HEDDIE TENK

Barbro Lennéer-Axelsson talade i universitetsaulan om den svenska synden.

Den svenska synden är vida känd ute i världen. För var det nakenbad på film som upprörde. Nuförtiden är det synen på samboskap och partnerskap som anses som syndfull.

– Hela Skandinavien är känd för sin liberala sexualsyn och öppenhet kring sexualiteten

Barbro Lennéer-Axelsson, som är docent i socialt arbete och aktiv inom RFSU, var en av lunchföreläsarna i universitetsaulan i Vasaparken under Universitetets vecka och hennes föreläsning, "den svenska synden – ute i världen", drog också rekordmycket publik.

Barbro Lennéer-Axelsson hänvisade till den senaste tidens debatt om ärkebiskopen och den kontroversiella

utställningen "Ecce Homo". Ärkebiskop HG Hammar hamnade antagligen i onåd hos påven för sin syn på homosexualitet.

Myten om den svenska synden går tillbaka till 50-talet när Ulla Jakobsson badade naken i filmen "Hon dansade en sommar" och till nyfiken-filmerna med Lena Nyman.

Sexuellt tolerant

Sverige är, definitionsmässigt, ett av världens få sexuellt toleranta länder. Det är flera faktorer som har bidragit till detta, menade Barbro Lennéer-Axelsson. Sexualupplysning på skol-schemat. Ungdomsmottagningar som hjälper tonåringar med preventivmedel. Och en aktiv bekämpning av köns-sjukdomar.

Något som gör Sverige unikt – i ett internationellt perspektiv – är den sena sexdebuten, med en genomsnittsalder på 17 år.

– Ute i världen har man svårt att förstå hur debutåldern kan vara så sen med tanke på all sexualupplysning, säger Barbro. Utomlands brukar man säga "väck inte den björn som sover". Men vi inom RFSU svarar då som Elsie Ottosen-Jensen "att den björnen är redan väckt".

Men den svenska liberala och öppna synen på sexualiteten lyser ändå med sin frånvaro ute i världen. I statistiken framträder ett dystert mönster. Totalt sett är hälften av alla graviditeter i världen oönskade och hälften av alla aborter illegala.

ALLAN ERIKSSON

Jazzimprovisatör med miljöengagemang

”Jag lyssnar bara på dig om du är uppriktig” Jazzläraren Gunnar Lindgren gillar att möta studenter med stark integritet. Laddade möten utmanar honom i sitt arbete som pedagog.

– Ingenting är viktigare än uppriktighet. Utan den gör du studenterna förvirrade och misstänk-samma och är ingen bra lärare. I alla fall inte i ett konstnärligt ämne som musik.

TEXT: LARS SOOLD FOTO: HILLEVI NAGEL

Gunnar Lindgren sitter med en saxofon i knät. När studentkontakten kommer på tal blir han ivrig. Läger undan instrumentet, lutar sig framåt och tecknar stora bilder med händerna.

– Du kan inte möta en student på ett falskt över-slätande sätt. Det genomsådar de direkt. Uppriktig-heten kan göra ont. Men det är det enda som fungerar i längden, säger han på sjungande jämtländska.

Hans pedagogik handlar inte så mycket om att lära ut. Mer om att möta studenterna.

Musiker mot musiker.

– Det är oerhört viktigt att det levande möte som finns mellan musiker inte omformas efter förutbe-stämde principer bara för att det kommer innanför väggarna här på Musikhögskolan.

Mångfalden måste få plats. Olika stilar. Skilda uttrycksätt. Det handlar om att släppa fram mer eller mindre aparta idéer.

– Mitt ideal är att vara en svag lärare. Svag i motsats till auktoritär. Det är en förbannelse att rätta och omforma studenterna. Jag vill vara tillåtande och inkännande. Samtidigt har jag mina idéer och mitt

sätt att spela. Det är upp till studenterna att välja vad de vill ha av mig. Jag kan inte säga att jag tycker något är bra om jag inte gillar det.

Han vurmar för saxofonen. Hyllar dess möjligheter att uttrycka olika känslolägen. Både smäktande vemod och kraftfull aggressivitet. Den är sinnrikt, sensuellt utformad med ett fulländat samspel mellan munstycke, klaffar och luftgenomströmning. Ett väl fungerande kretslopp som för tankarna till Gunnar Lindgrens andra stora engagemang – miljöfrågor.

När vi träffas har han suttit uppe halva natten med färsk rapport från Kemikalieinspektionen. De visar att mängden kadmium i samhället har ökat successivt och att det nu skadar människors njurar och skelett.

– Det har jag varnat för länge. Nu har det hänt. Genom åren har det blivit ett otal föreläsningar i mil-jöfrågor och en bok som bland annat handlar om kad-miums effekter.

– Det händer att arrangörerna ber mig ta med saxofonen. Med min musik är det lättare att hantera de tunga frågorna.

En del av föreläsningarna sker på Pedagoger.

– Där pratar jag mest om existentiella frågor. Om vilka gränser det finns för vårt industriella samhälle. Alla miljöfrågor handlar egentligen om vad vi ska göra med avfallet, vårt enorma sopberg.

Kvar inom de afroamerikanska genrer

Gunnar Lindgren växte upp i en jämtländsk by. Pappan var kantor och studenten togs i Sundsvall. Naturvetenskap och Chalmers tog vid. Han tog exa-men som civilingenjör, men redan under studietiden tog musiken överhanden. Han drev den gamla jazz-klubben Artdur och levde bohemliv tills det första bar-net förändrade hans liv 1976. Då signalerade SÄMUS, dåvarande Musikhögskolan, att man behövde lärare i jazz, rock och improvisation.

Han har blivit kvar på skolan inom de afroameri-kanska genrer. I en jämförelse med den klassiskt inriktade undervisningen säger han att det där ofta handlar mer om att ansluta sig till olika ideal.

– Sångarna tar efter ett visst sångsätt. Det är inget fel i det, men det är ett annat sätt att arbeta.

På musikerlinjerna är de flesta platser vikta för klas-

siskt inriktade studenter. Där finns också afroamerikanska, improvisations- och individuella musikerutbildningar. Genom åren har det funnits en kamp mellan de afroamerikanska och de klassiska avdelningarna på skolan. Konflikterna har stundtals varit hårda. I dag är de förbi, menar Gunnar Lindgren.

- Om jag ska vara riktigt ärlig så är det den klassiska musiken som är hotad. Intresset växer hela tiden för jazz, folkmusik med mera, medan de klassiska utbildningarna har svårare med rekryteringen.

Han är dock inte nöjd med skolans politik när det gäller fördelningen av tjänster.

- Tjänsterna på den afroamerikanska sidan följer inte med studentutvecklingen. Det finns många lektorat på den klassiska sidan, men inte ett enda inom den afroamerikanska. Han efterlyser också en professur i improvisation.

- Ta bara jazzbasisten Anders Jormin. Han har varit gästprofessor i två år vid Sibeliusakademien i Helsingfors (en välrenommerad skola som bland annat försett världen med rader av förmåliga orkesterdirigenter, reds anm). Här har han ett osäkert lärarvikariat, en termin i taget.

Gunnar Lindgren är förutom miljödebattör och lärare i saxofon ledare för improvisationspedagogerna inom jazz, rock och blues. Lärare i musikhistoria, metodik och ensemblespel och ägnar en tredjedel av sin tjänst på skolan till musikundervisning i Sydafrika.

På biståndorganet Sidas uppdrag arbetar Musikhögskolan med utbyte mellan svensk och sydafrikansk musikundervisning och med att stödja projekt som utvecklar musikundervisningen för svarta studenter i Sydafrika. Projektet blev officiellt i och med regimskiftet i Sydafrika 1994, men startade egentligen flera år tidigare när det svenska stödet gick till ANC. Gunnar Lindgren var en av de första svenskar som åkte ned för att arbeta med den sydafrikanska musikundervisningen. Under hösten är två resor till Afrika inplanerade. En till Sydafrika och en till Gambia.

- Det har inte alltid varit så lätt för min omgivning, min familj att hänga med. Jag har svårt att begränsa mig. Vill gärna smaka på allt. Har svårt att välja vid ett smörgåsbord, tar helst fyra tallriker på en gång.

Jazzens rötter i den arabiska musiken

Intresset för många olika saker kan vara splittrande. Men det har också sina fördelar. Hans styrka som lärare, som han själv bedömer det, är en förmåga att kunna se och beskriva samband. Som till exempel nu när han är i full gång med att smula sönder begreppet afroamerikansk musik.

Vår musikhistoria har alltid lärt oss att jazz, rock och blues är de afrikanska slavarnas musik som förts till oss via Amerika. Men vid ett av besöken i Sydafrika fick han sig en tankeställare. Melodislingor och improvisationer som han alltid uppfattat som jazz eller genuint afrikanska fick en helt ny innebörd.

- Ett par sydafrikanska musiker sade att "vi hör utropen från muslimernas minareter i den här musiken". Det öppnade hans öron och födde nya tankar. Visst har blues och jazz mycket av sina rötter i Afrika. Men var hamnar man om man frågar sig vad afrikanerna påverkades av? frågar han sig retoriskt.

I dag menar Gunnar Lindgren att blues och jazz har mycket av sina rötter i den arabiska musiken. Många av jazzens grundstenar har skapats i de norra och västra delarna av Afrika där det funnits och finns ett starkt muslimskt och arabiskt inflytande.

- Ett av vår samtids största missgrepp är att vi inte erkänt det arabiska inflytandet i vår kultur.

Det är inte länge sedan han började torgföra dessa tankar. Men det har redan visat sig att han med sin uppriktighet åter stuckit huvudet i ett getingbo.

NAMN: Gunnar Lindgren

ÅLDER: 56 år

BOR: Älvängen i Ale kommun.

FAMILJ: Hustru Kerstin och tre döttrar. Två bor hemma och en studerar i Holland.

FRITIDSINTRESSEN: Astronomi och gamla båtar.

Tuffar gärna fram på Göta Älv.

KRÖNIKAN

De första sekunderna är otroligt viktiga

"Jag har någonting som inte ni har, jag har tjänstetorsk". Så började jag ett föredrag på Rotary. Jag kände inte till Rotary, jag hade bara fått reda på att dess medlemmar

framförlallt bestod av äldre män i chefspositioner. Jag hade blivit ombedd att prata om min forskning, ett sådant uppdrag som vi nu kallar för universitetets tredje uppgift. Mitt forskningsområde är mikrotubuli; trådlika proteinstrukturer som finns i de flesta celler och som har utomordentligt viktiga funktioner. Kunde det intressera jurister och ekonomer?

De första sekunderna är otroligt viktiga i ett föredrag för att fånga någons intresse. Jag utgick ifrån att de flesta hade tjänstebilar, och att jag kunde göra dem nyfikna på vad jag menade med tjänstetorsk. Det fungerade alldeles utmärkt. Först när jag kom till slutet av mitt föredrag berättade jag vad jag menade med tjänstetorsk (om du vill veta så får du be mig att hålla ett föredrag, annars får du gissa).

Jag har funderat mycket på presentationsteknik. Hur många av oss har inte varit på kongresser där vi kan räkna de riktigt bra föredrag vi hört till en handfull. Om inte bildmaterialet har varit uselt, så har föredragshållaren mumlat, vänt ryggen till, stakat sig, tappat träden, presenterat ett ogenomtänkt föredrag eller dragit över tiden. Hur många föredragshållare ser glada och entusiastiska ut?

När jag började på universitetet trodde jag att det berodde på min intellektuella kapacitet att jag inte förstod vissa föreläsningar. Under åren som gått har jag förstätt att en stor del av detta faktiskt berott på föreläsaren och inte på mig. De kurser som jag läste under min doktorandperiod bestod framförallt av teknikkurser. Ingenstans fick jag lära mig presentationsteknik. Att kunna presentera sitt ämne begripligt för vem det än må vara både nationellt och internationellt borde vara en självklarhet.

Har jag gjort något åt det? För ett antal år sedan gick jag en kurs i populärvetenskaplig presentationsteknik i Vadstena. Den kursen blev en väckarklocka. Jag organiserade en tvåveckors kurs i presentationsteknik för våra doktorander för att kunna dela med mig av vad jag lärt mig. Jag skrev ett kompendium för våra studenter om hur man presenterar sitt examensarbete skriftligt och muntligt. Och på den vägen har det varit. Det är alltid att bra att vara två om projekt, och tillsammans med min kollega Susanne Holmgren har vi nu under ett flertal år givit kurser för studenter och doktorander i presentationsteknik. De förstår att de inte är ensamma om att vara nervösa, men de lär sig att minska och hantera nervositeten. Du anar inte vad duktiga de blir (och hur kritiskt de kommer att granska dig hädanefter!). Vi startar en process som förhoppningsvis varar livet ut, och som gör våra studenter konkurrenskraftiga.

Det finns många roliga episoder att ösa ur. Vad händer med uppmärksamheten hos auditoriet när den kvinnliga föreläsarens klänning blir genomskinlig i belysningen på podiet, när någon trycker på fel knapp och alla diabilderna ramlar i golvet, när föredragshållaren ramlar av podiet, när man glömmer att ta av sig mikrofonen och viskar något spännande till sin bänkkamrat i auditoriet osv osv. Ämnet är tacksamt, men fortfarande är det så att det roligaste jag vet är att prata om är "mina" mikrotubuli och jag tar fortfarande till tricks som "tjänstetorsken".

MARGARETA WALLIN
bitr professor i zoofysiologi och
lärarrepresentant i universitetsstyrelsen

Billig Internetuppkoppling

Nu kan alla anställda vid GU förmånligt köpa Internetuppkoppling. Det är SUNET som har tecknat ramavtal med Teledordia AB om leverans av uppringd Internetanslutning för anställda vid svenska universitet och högskolor.

Abonnemangspriset är 39 kronor/kvartal exklusive moms.

Följande priser gäller för ISDN-uppkoppling: modempoolskonot inkl en ISDN-kanal: 39 kr per kvartal exkl moms.

Modempoolskonot inkl två ISDN-kanaler: 119 kr per kvartal exkl moms.

Mer information finns på <http://www.sunet.se> med en länk till http://basun.sunet.se/html_docs/levavtans.html

Dataregistreringen kvar inom universitetet!

Verksamheten vid GD Datacenter (Göteborgs Datacentral) har visserligen upphört, men dataregistreringen blir kvar inom universitetets gemensamma förvaltning. För att även i fortsättningen tillgodose forskare och andra nyttjares behov av dataregistrering har verksamheten med personal överförs till enheten för medieteknik. Fr o m 1 oktober finns gruppen i Konferenscentrum Wallenberg på Medicinargatan 20A.

Hör gärna av er med frågor angående dataregistrering och kostnader för dessa tjänster till: Marianne Johansson, Registreringsgruppen, Konferenscentrum Wallenberg, Box 464, 405 30 Göteborg, telefon: 773 2991, mobil: 0709-32 14 04, e-post: Marianne.Johansson@adm.gu.se

Biomedicinskt doktorandsymposium

Den 15 januari nästa år kommer alla doktorander inom det biomedicinska området att ges tillfälle att presentera sin forskning för andra doktorander och forskare i Göteborg.

Forskarstuderande från såväl Chalmers som de medicinska, odontologiska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna inbjuds att delta. Syftet med detta första doktorandsymposium är att ge möjlighet till en god överblick över pågående biomedicinsk forskning i Göteborg. Sista anmälningdag är 1 december 1998.

Symposiet, som äger rum i Wallenbergsalen, arrangeras av Göteborgs Biomedicinska Forskarskola.

Ytterligare information kan fås på: <http://webnet.mednet.gu.se/forskarskola/symposium>

Gränsöverskridande samarbete om kulturstudier

Alla forskningsprojekt kan inte lösas inom ämnesgränserna. Det är utgångspunkten för nystartade Forum för Studier av SamtidsKulturen, FSSK, vid Göteborgs universitet.

FSSK FUNGERAR SOM en mötesplats för forskare och forskarstuderande i samhällsvetenskapliga och humanistiska ämnen.

Verksamheten vilar på fyra ben: seminarier, internationella konferenser med forskare från andra länder, gemensamma forskningsprojekt över institutions- och fakultetsgränserna, och nu även en kurs inom forskarutbildningen. Allt med fokus på kulturteori och kulturforskning.

Många projekt på gång och höga ambitioner med FSSK, med andra ord.

– Men vi vill inte bli en kyrka. Vi siktar inte på att starta egen forskarutbildning och vi vill inte bli en egen institution, understryker Ove Sernhede, forskare i socialt arbete och en av de drivande krafterna bakom FSSK.

Forskarutbildningskursen ska kunna läsas som en frivillig kurs av doktorander på olika institutioner. Kursen ges i samarbete mellan Göteborgs universitet och högskolan i Växjö. De 25 platser som tillhandahålls är besatta och ett tiotal intresserade har tvingats få nej på sin ansökan. Studenterna kommer från tio olika institutioner.

Expansivt forskningsområde

Kulturstudier och kulturteori är ett expansivt forskningsfält inom samhällsvetenskap och humaniora. Vid universiteten runt om i Europa, Nordamerika och Australien har en rad forskningsmiljöer växt fram med kulturstudier på programmet.

Sedan starten 1997 har FSSK bland annat arrangerat ett internationellt symposium om mc-kulturen. Snart kommer en avrapportering från konferensen i form av en bok med titeln Olja, krom och manlig gemenskap. Under hösten 1997 och våren 1998 arrangerades en rad seminarier på temat Modernitet, etnicitet och rasism. Seminarier serien ska resultera i en bok som ges ut under 1999.

Konferensen nu i september, då bland annat den vid det här laget legendariske engelske forskaren Paul Willis deltog, lockade många besökare.

FOTO: HILBERT ANGEL

– Intresset för att jobba över fakultets- och institutionsgränserna är mycket stort, särskilt bland unga forskare, säger Ove Sernhede.

Ledningsgruppen för FSSK poängterar att verksamheten inte utgör något hot mot de traditionella disciplinerna. De ämnen som ingår i FSSK kan istället snarare tvingas mejsla fram sin egen identitet och profil än mer tydligt, hoppas man.

– Jag tror att vissa ämnen riskerar att plana ut om inte ett samarbete över institutionsgränserna kommer igång, säger Ove Sernhede.

PETER OLOFSSON

– Vi vill inte bli en kyrka, säger Ove Sernhede med anledning av det nystartade nätverket Forum för Studier av SamtidsKulturen.

Dags att mata in i GU safari!

En söktjänst över pågående forskning vid Göteborgs universitet. Nu öppen för inmatning av forskningsinformation via din fakultets hemsida, undantaget är medicinska fakultetens inmatningssida som ligger på webb-adressen: <http://www.medfak.gu.se/safari.html> Välkommen med din inmatning!

Kontakta gärna din fakultets kontaktperson för GU safari för mer information eller **Ewa Winlöf** på informationsavdelningen, på tel: 773 1081 eller **e-postadress:** Ewa.Winlof@adm.gu.se **Tekniskt ansvarig:** P-O Karlsson vid odontologiska fakulteten på tel: 773 3155, **e-postadress:** P-O.Karlsson@odontologi.gu.se Mer information om GU safari/SAFARI hittar du på adressen: www.gu.se/forskning/safari.html

Nytt resurscentrum för omvärldskontakter

På matematisk-naturvetenskapliga fakulteten har man just tagit de första stegen mot bildandet av ett naturvetenskapligt resurscentrum. Här ska olika typer av fakultetens kontakter mot omvärlden samlas.

I DET NYA RESURSCENTRAT kommer man att kunna få hjälp av informatörer, en utbildningsledare och en och en halv kontaktsekreterare.

– En halv tjänst som kontaktsekreterare finansieras av Teknikbrostiftelsen, vilket vi är mycket glada över, berättar Lena Gustafsson, vice-dekanus på matematisk-naturvetenskapliga fakulteten och samordnare för projektet. Vi använder strategiska medel från fakulteten för att få igång verksamheten men kommer i framtiden att söka medel från olika stiftelser och fonder.

– Centret kommer även att finansieras genom uppdragsforskning och uppdragsutbildning, där den som vill ha en tjänst, till exempel skolan, får betala för tjänsten.

Man har redan satt igång verksam-

heten så smått men tänker än så länge växa i långsam takt

– Vi har ju redan mycket samarbete med omvärlden av olika slag, till exempel forskningssamarbete med näringslivet och med utländska universitet. Men alla tidigare kontakter har vilat på individuell basis. Vad vi vill göra nu är att samla ihop resurser till en enhet som ska förstärka, förenkla och effektivisera kontakter för hela fakultetens bästa.

Behov av fortbildning

Det är framför allt skolan och näringslivet som man vill rikta sin uppmärksamhet mot.

– Skolorna har ett jättestort behov av till exempel fortbildning av lärare och studiebesök för eleverna. Vi anordnar redan nu kurser för lärare men skulle kunna göra mer. Vi vill också komma ut mer som till exempel resurslärare, inte minst för att kunna entusiasmera eleverna för naturvetenskap. Det är viktigt att fånga elevernas intresse tidigt, redan i första klass om möjligt.

Industri och näringsliv är andra områden där resurscentret ska samordna sina förbindelser.

– Vi vill stärka kontakterna med näringslivet i första hand för våra studenter skull. Det handlar om att få bra praktikplatser och att få möjlighet att göra examensarbeten ute på industrierna. Vi vill också att man från industrins sida ska kunna komma till oss som mentorer för våra studenter. Men det är viktigt att även nå ut till de mindre företagen som ofta inte vet vad universitetet står för. Vi räknar med att om vi kan förbättra utbildningen för våra studenter är detta också ett sätt att främja forskningen.

Viktigt att popularisera

Resurscentret kommer även att försöka öka intresset för naturvetenskap hos allmänhet och politiker.

– Men då är det nödvändigt att vi lär oss tala ett språk som människor förstår. Det finns många forskare som tycker om att popularisera och som är väldigt duktiga på det, men problemet för de flesta är bristen på tid. Många

forskare och lärare arbetar mycket mer än fyrtio timmar i veckan, de hinner helt enkelt inte med extra arbete. Resurscentret kommer att ge en struktur åt informationsarbetet som gör det lättare att hinna med.

EVA LUNDRÉN

FAKTA

Satsningen på ett naturvetenskapligt resurscentrum är en del av det strategiska programmet för matematisk-naturvetenskapliga fakulteten 1998-2000.

Högskoleverkets bedömrappport ger mycket beröm åt matematisk-naturvetenskapliga fakultetens kvalitetsprogram. "Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten styr på ett mycket kraftfullt sätt kvalitetsarbetet inom sitt område. Detta sker genom fakultetens strategiska program", skriver bedömargruppen i sin rapport.

Gemensam introduktionsdag för alla naturvetare

Ännu ett initiativ har tagits av matematisk-naturvetenskapliga fakulteten för att stärka naturvetarnas sammanhållning och identitet. Inför terminsstarten var det för första gången en gemensam introduktionsdag för alla studenter i Vasakyrkan.

Alla nya studenter hälsades välkomna av både studentrepresentant Polly Gallardo, rektor Bo Samuelsson, dekanus Sven Lindqvist och vice dekanus Lena Gustafsson. Under en hel efter-

middag med både musik och föreläsningar fick de nya studenterna en inblick i hur det är att läsa vid Göteborgs universitet och inte minst vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.

Flera av talarna tog upp vikten av att förstå sammanhanget över gränserna, och uppmuntrade studenterna att kombinera sina naturvetenskapliga studier med både ekonomi och språk

Vice dekanus Lena Gustafsson hälsade alla naturvetare välkomna.

FOTO: ALLAN ERIKSSON

Forskningsbolag utnyttjar universitetets humankapital

I början av oktober invigdes forskningsinstitutet GU-CRI som ska arbeta med kliniska prövningar.

I NYA LOKALER i Canonhuset i Gårda ligger GU-CRI (Göteborg University Clinical Research Institute), som är ett helägt dotterbolag till universitetets Holdingbolag. Med på invigningen var länsöverdirektör Göran Bengtsson, professor och ordförande i GU-CRI Olle Isaksson, dekanus Göran Bondjers och professor Åke Hjalmarsson.

GU-CRI är ett akademiskt konsult-

bolag som består av ett nätverk av framstående kliniska forskare.

Affärsidén är att snabbt och med högsta kvalitet planera, genomföra och sammanställa kliniska prövningar inför lanseringen av nya läkemedel och medicintekniska produkter. Den särskilda inriktningen är mot hjärt- och kärlsjukdomar, ett område där universitetet har en mycket stark ställning.

Ambitionen är att forskningsinstitutet ska bli en av de ledande CRI:s i Skandinavien.

Initiativet är, menar Göran Bondjers,

ett bra exempel på forskning som svarar upp mot samhällets behov. Vilket på sikt kan leda till en förbättrad sjukvård.

– Göteborgs universitet grundades på en idé om att vara öppet för samhället. Att etablera sig som en fri akademi. Det är en idé som GU-CRI för vidare.

Satsa på dynamiska branscher

Även universitetsråd Lars Nordström, som är ordförande i GU Holding, talar om behovet av att satsa på unga, dynamiska branscher för att skapa nya

arbetstillfällen i Göteborgsregionen.

Under de fem år som Holdingbolaget funnits vid GU har elva företag startat, bl a A+ Science Invest.

Nordström refererade till en undersökning som visar att Sverige ligger på tredje plats vad gäller forskning, men hamnar betydligt längre ner på listan när det handlar om att föra ut forskningen i samhället. Ett av Holdingbolagets syfte är just att stimulera idéer som kan leda till nya innovativa forskningsföretag.

ALLAN ERIKSSON

FOTO: LASSE BENGSSON

Nyupptäckt fornlämning. Nr RAÄ614, Skee, Tanum

Största arkeologikongressen på över 100 år

Den största internationella arkeologiska sammankomsten i Sverige sedan 1874 ägde rum i Göteborg den 23 – 27 september. Det var European Association of Archaeologists, EAA, som höll sin årliga världskongress med cirka 600 delegater från ett femtiotal länder, från samtliga världsdelar.

ETT FEMTIOTAL SESSIONER och "round tables" och cirka fyrahundratjugo föredrag hölls i så skilda ämnen som till exempel könsroller, barnuppfostran, arkeologi och kult, arkeologi och cyberspace, turism och arkeologi, arkeologi och projektering av vägar. För första gången deltog även ett stort antal delegater från bland annat Ryssland, Ukraina, de baltiska länderna, Polen, Tjeckien, Slovakien och hela forna Jugoslavien. Detta innebär att EAA fem år efter sitt bil-

dande har en ganska jämn fördelning av ledamöter från hela Europa.

En mötesplats

Man hade dessutom samlat ett stort antal utställare i bland annat orgelsalen i Artisten.

– Vad som är speciellt med den här kongressen är att personer som är verksamma inom alla arkeologins fält, som till exempel kulturmiljövård, museer och universitet får möjlighet att träffas, berättar Kristian Kristiansen, professor vid arkeologiska institutionen, Göteborgs universitet och ordförande för EAA. Vi är här för att diskutera och lära oss av varandra, låta olika traditioner från till exempel öst och väst mötas och utbyta erfarenheter. Någon slutgiltig

sanning om det förgångna finns inte, olika trender, metoder och idéer avlöser varandra och man får ständigt nya intressanta tolkningar.

Ökat intresse

Intresset för arkeologi har ökat oerhört mycket på senare år, både i Sverige och utomlands. I Sverige finns för närvarande cirka sex hundra yrkesverksamma arkeologer, ett antal som är mer än tio gånger så stort som för tjugo år sedan.

– Även politikerna tar alltmer hänsyn till arkeologin när de ska fatta beslut, berättar Kristian Kristiansen. Ett exempel är när byggandet av en damm i Foz Coadalen i Portugal för fyra år sedan stoppades på inrådan av EAA. Man hade hittat

stenaldershällristningar vid utgrävningen och som ordförande för EAA kallades jag till personligt besök hos president Soares för att berätta om hällristningarnas betydelse. Resultatet blev att dammbygget lades ned och att dalen omvandlades till nationalpark.

Men det stora intresset för arkeologi kan även ha mindre trevliga sidor.

– Ibland används forskningen för politiska och nationalistiska syften. Exempelvis i forna Jugoslavien, i Baltikum och i Nordamerika har man använt arkeologin för att hävda ett visst folk rätt över ett visst område. Men självklart måste den arkeologiska forskningen hålla sig utanför alla politiska tvister.

Allt mer komplex

Arkeologin har blivit allt bredare och behandlar i dag alla områden av människans historia ända fram till nutiden.

– Man har bland annat bedrivit arkeologi genom att undersöka sopor för att på så sätt jämföra olika socialgrupper, berättar professor Kristian Kristiansen. Och självklart använder vi alltmer teknik, vi gör DNA-analyser av ben, rekonstruerar förhistoriska platser med modern datorteknik och arbetar mer tvärvetenskapligt än någonsin. Allt detta gör arkeologin mer intressant men också mer komplex och svåröverskådlig.

Den fascinerande hällristningen som används på affischer för konferensen, föreställande en båt med olika figurer runt omkring, kommer från Skee i Tanum och är alldeles nyupptäckt. Den är numera övertäckt och finns alltså inte att beskåda om man kommer till Tanum.

EVA LUNDGREN

Förordningen från 1974 ändras efter påtryckning från GU

Förslagskommittén vid Göteborgs universitet har fått igenom en ändring i förordningstexten om utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst" (NOR).

– DET KÄNNS ROLIGT att det var förslagskommittén som var initiativtagare till ändringen i förordningen, säger Hans Enlund, ordförande i förslagskommittén.

Vad ett statligt verk får ge i gåva till sina anställda har hittills varit noga reglerat, särskilt vad gäller utmärkelser. De som har arbetat i 30 år belönas med utmärkelsen "NOR" och får, enligt förordningstexten

från 1974, bara välja mellan en medalj, en klocka eller mellan två typer av kristallvaser.

Men så är det inte längre. I somras ändrade regeringen i förordningen. Från och med nu är det möjligt för varje statlig myndighet att själv besluta om att utöka urvalet av utmärkelser med "ett unikt föremål som anknyter till myndighetens verksamhet".

Belönat förslag

Bakom det ursprungliga förslaget står laboratorieassistent Birgitta Vallander på zoologiska institutionen.

För fyra år sedan skrev hon ett brev till förslagskommittén, där hon föreslog att komplettera de vanliga gåvorna med ett medaljarmband. Det var ett förslag som Birgitta belönades för.

Förslagskommittén tog tag i saken och skickade ett brev till Finansdepartementet, som tillsatte en utredningsgrupp. Gruppen kom så småningom och efter flera påstötningar fram till att det var en bra idé att låta varje myndighet själv bestämma.

– Vad vi ska ha istället för de traditionella gåvorna eller komplettera dessa med, det vet jag inte, säger Hans Enlund. Vi ska diskutera situationen med universitetsledning och vid vårt kommande sammanträde i kommittén. Sedan får universitetet besluta vad som kan passa. Gåvan ska ju symbolisera universitetets verksamhet.

ALLAN ERIKSSON

Ny teknik gör det enklare att ta fram kläder som passar alla

På datorskärmen visas ett byxmönster. Niina Hernández trycker på några knappar och strax har hon ändrat storleken: midjan minus 35 mm, stussen minus 10 mm, längden minus 300 mm.

Nu finns ett färdigt mönster för den kortvuxne beställaren.

PROJEKTET KALLAS EASYTEX och fem länder är inblandade: förutom Sverige även Frankrike, Finland, Storbritannien och Grekland. Det handlar om att utveckla metoder för att göra det enklare och billigare att få fram kläder till handikappade och andra med specialbehov.

I framtiden ska en person med avvikande mått kunna låta fotografera sig med tredimensionell metod, få sina mått registrerade och sedan kunna skicka måtten via Internet till vilken klädtillverkare som helst i världen. På så sätt blir kläderna bättre, mer individanpassade och i prisklass jämförbara med detaljhandelns.

Forskningsassistent Niina Hernández är textillärare och har vidareutbildat sig inom mönsterkonstruktion. Hon hoppas så småningom kunna påbörja en forskarutbildning som på något sätt anknyter till arbetet med Easytex.

Forskningsassistent Helene Berglin är designer och de har arbetat tillsammans på projektet i ganska exakt ett år nu.

Många behöver specialsydda kläder

Det kan gälla mycket småväxta eller mycket långa personer, förklarar Helene Berglin. Eller personer som har någon avvikelse på kroppen, exempelvis puckelrygg. Men det kan också gälla människor som av andra skäl behöver specialsydda kläder, till exempel dykare eller idrottsutövare.

Chalmers och institutionen för hus-

hållsvetenskap är inblandade i projektet, som är ett treårigt EU-projekt.

På Chalmers håller man på att utveckla en metod för tredimensionell fotografering som ska förenkla mättagningen, förklarar Niina Hernández. Att ta mått kan vara tidsödande och blir inte alltid så exakt. Men med hjälp av fotograferingen ska man kunna räkna ut mätten på ett sätt som både går fortare och är säkrare.

Det vi bidrar med vid institutionen för hushållsvetenskap är manuell mättagning på provpersoner samt datoriserad mönsterkonstruktion. Vi syr också upp provkläder som vår samarbetspartner i Finland, Laitosto Oy, syr. Vi arbetar även nära franska Lectra systèmes som gör design- och mönsterkonstruktionsprogram.

Via olika handikappföreningar har Niina Hernández och Helene Berglin kommit i kontakt med provpersoner som de tar mått på.

Vi kom snart underfund med att vi behöver många olika slags provpersoner. En skolios till exempel kan vara vriden åter höger eller vänster, och då följer ofta höfterna med och är också vridna på något sätt. Många handikappade har flera problem, de kan vara både skeva i ryggen och kortvuxna till exempel.

Databas för handikappade

Storbritanniens och även Greklands bidrag till projektet består i att bygga upp en databas där all information om textilier och kläder för handikappade ska finnas tillgänglig både på CD-rom och över nätet.

För tillfället har vi ett tiotal provpersoner men vi skulle behöva fler, säger Helene Berglin. Våra provpersoner är mycket entusiastiska eftersom kläder är ett stort problem för dem. Man har ju

FOTO: ALAIN ERICSSON

under lång tid utvecklat tekniska hjälpmedel för handikappade, men själen behöver sitt också. Och kanske ser man inte lika puckelryggig ut med en välstittande kavaj än med en som drar uppåt i ryggen och är för lång framtill.

Både Niina Hernández och Helene Berglin är påtagligt entusiastiska över projektet.

Det är roligt att jobba internationellt. Man märker att det finns vissa olikheter mellan länderna, säger Helene Berglin och skrattar. Vi svenskar lämnar snällt in alla rapporter i tid, men det är det ju inte alla som gör. Men det är underbart att få arbeta med något som har så stor praktisk betydelse för människor. Vi har verkligen blivit medvetna om hur viktigt kläder är för självkänslan.

Framtidsperspektivet är att kunna tillgodose välstittande kläder till alla som så önskar.

Det är ju många fler än bara handikappade som har problem med att få kläder som sitter och känns bra. Många människor får gå hem och lägga upp sina nyköpta byxor eller lägga ut någonstans där det stramar. Och ute i Europa håller klädtrenderna på att förändras: passform är viktigare än mode. Kanske kommer vi allihop så småningom att kunna gå i en affär, välja ut ett plagg som vi tycker om, skicka våra mått till affären och sedan komma tillbaka och få ett plagg som passar oss perfekt.

EVA LUNDGREN

Med hjälp av modern teknik ska Malin Petterson snart kunna få välstittande kläder utan att behöva prova. Projektansvariga vid GU är Niina Hernández och Helene Berglin vid institutionen för hushållsvetenskap.

FAKTA/EASYTEX

Easytex är ett treårigt EU-projekt som startade i början av 1997.

Målet med projektet är att göra det lättare för personer med speciella behov att få kläder som passar. Man arbetar inom tre områden:

Databas: ska innehålla information om kläder och textilier för handikappade och vara åtkomlig på CD-ROM och Internet.

Klädtillverkning: tredimensionell fotografering, mönsterkonstruktion, tillverkning.

Textilier och material: information om speciella egenskaper på kläder och textilier för handikappade ska vara tillgänglig för designers och tillverkare.

Fem länder är inblandade och varje land svarar för en viss del av projektet: Finland, Frankrike, Storbritannien, Grekland och Sverige.

I Sverige medverkar Chalmers och institutionen för hushållsvetenskap vid Göteborgs universitet.

Notiser

Prenumerera på IT-fokus

IT-fokus är ett nyhetsbrev från IT-avdelningen som kommer ut en gång i månaden. Här kan du läsa om vad som händer på IT-området inom Göteborgs universitet. För att prenumerera på IT-fokus som e-post eller läsa nyheter direkt på webben gå till sidan: <http://www.it.gu.se/itfokus/>

Pedagogisk meritering för universitetslärare Under vårterminen 99 ges halvfartskursen Högskolepedagogik, 10 p, i kursen introduceras modern inlärningsforskning och dess relation till undervisning. Stort utrymme ges till diskussioner

om litteraturen och deltagarnas egna erfarenheter. Kurstider: ca 15 onsdagar kl 13-16. Start: 27 januari. Anmälan: Agneta.Osterlund@ped.gu.se eller tel: 773 24 68.

Félix Neubergh-föreläsning

Årets Félix Neubergh-föreläsning äger rum i aulan den 19 november kl 19.00. Biljetter kan beställas på 773 1996/1014. Årets föreläsare är professor i arkeolog från Cambridge och heter Lord (Colin) Renfrew och lär vara en av vår tids mest kända arkeologer.

Tävla om EU:s bästa avhandlingar

EU:s regionkommitté anordnar en tävling för de bästa doktorsavhandlingarna 1998/99. Temat är "Att bekämpa ekonomiska och sociala ojämlikheter i Europa: Hur kan regioner och städer bidra till ett jämlikare EU?"

Första och andraprismottagaren belönas med publiceringsbidrag för sina avhandlingar samt en pris-somma om 2 000 respektive 1 000 ECU. Sista anmälningsdag är 1999-01-11. Tävlingsregler mm kan senast 1998-12-11 beställas från Service des études, telefax 009 32 2 282 23 30.

Årets promovendi och hedersdoktorer

Doktorer promoverades

177. Ja, så många var de, årets promovendi. Det är en ökning med 36 doktorer jämfört med förra året, i procentuell ökning hela 25,5 procent på ett år. Ett imponerande resultat! Även 13 hedersdoktorer fick sina hedersbetygelser. Men så fick inte heller alla plats i Vasakyrkan, utan evenemanget fick flyttas till Kongresshallen i Svenska Mässan. Tänk, en sann marknadsplats som snabbt förvandlades till en akademisk högtidsfest.

FOTOGRAF: EVA S ANDERSSON

Retorikens moraliska dilemma

Det har hänt förr. Det kan hända igen. Stämningen som råder i Sverige i dag är inte helt olik stämningen i 30-talets Nazityskland.

Massarbetslöshet och stor invandring är två faktorer som kan bidra till att främlingsfientliga åsikter får grogrund.

INFÖR EN HELT fullsatt universitetsaula talade docent Peter Cassirer om lögnerna som tyska folket ville höra och om auditoriets roll för den nazistiska retorikens framgång (i föreläsningsserien Levande Historia).

En vanlig missuppfattning är att retoriken enbart handlar om framställningskonsten, dvs hur man använder rösten och agerar på scen. Men en viktig del inom den klassiska retoriken är innehållet.

– Att skylla på retoriken är att göra det för enkelt, sa Peter Cassirer. I 30-talets Tyskland röstade 40 procent av väljarna på nazisterna. Det hade de inte gjort om de inte hade trott på dem.

Visst, medgav Peter Cassirer, den nazistiska propagandaapparaten var genial och effektiv. Men att säga att Hitler duperade massorna är missvisande. Det var innehållet i nazismen som drev det tyska folket till att tro på lögnerna.

Den nazistiska propagandan

Med både video och ljudupptagningar illustrerade Peter Cassirer den nazistiska propagandaretoriken. Hitlers tal vid angreppet på Polen 1939 karaktäriseras av medryckande och aggressiv retorik. Även Goebbels kunde konsten att elda auditoriet till masshysteri. När han talar om "det totala kriget" jublar auditoriet som besatt och ovationerna känner inga gränser.

Men det var inte retoriken som fångade åhörarna – utan innehållet.

Vad man inte heller får glömma bort var att mass-

mötena var välregisserade manifestationer, där enbart de redan frälsta släpptes in. Nazisterna filmade också massmötena, men inget olämpligt slank igenom den hårda censuren. Cassirer ifrågasätter därför värdet av att visa nazisternas eget filmarkiv, för trots speakerröstern som talar om att det egentligen inte var så i verkligheten, är det ingen särskilt verkningsfull motpropaganda.

Moraliskt förkastligt

Men den främlingsfientliga retoriken kommer även till uttryck i dagens Sverige. För bara några år sedan blev nydemokraten Vivianne Franzén ökad för bl a sina uttalanden om rädslan för araber. "Vad händer då med vårt svenska kulturarv?" frågade hon retoriskt. "Hur länge dröjer det innan våra svenska barn vänder sitt ansikte mot Mecka". Sedan berättade hon om en muslimsk man i Norrland som dödade sitt barn för att han lydde Allahs ord.

– Talet är ur retorisk synvinkel mycket skickligt uppbyggt. Men det är moraliskt förkastligt. Trots retoriken köper vi inte innehållet, det finns ingen i världen som kan få oss att tro att det är sant.

Att tuga ihjäl nazistiska yttringar är ingen meningsfull metod, framhöll Peter Cassirer. Plötsligt kan det vara för sent. Det är betydligt bättre att störa nazistiska demonstrationer genom att delta och visa sin motvilja – dock inte genom våld – så att talaren inte känner positiv feedback av auditoriet.

Peter Cassirer riktade därför en särskild uppmaning till alla unga i universitetsaulan:

– Motdemonstrera på ett tyst och effektivt sätt!

ALLAN ERIKSSON

Bara två föreläsningar återstår i serien.

Plats: universitetsaulan, Vasaparken.
Tid: Kl 18.30

18/11 På nazisternas svarta lista
Motståndsmannen Karl Gerhard
Fil dr Åke Pettersson

25/11 Svenska kullager i tysk krigsekonomi
Stormaktspolitik och småstatsrealism
Bitr professor Martin Fritz

Universitetets vecka

Lever vi ett solidariskt samhälle?

Göteborgarna i de rika stadsdelarna tror inte att de behöver sin omvärld. Det menar Sven-Eric Liedman, som gav djup åt debatten om kommunens framtida öde.

MONA SAHLIN KOM INTE. I sista stund tackade hon nej till debattkvällen om det svenska tvåtredjedelssamhället – den tänkta höjdpunkten under universitetets vecka – och valde att istället ägna sin tid åt regeringens nya tillväxtpolitik.

Om besvikelsen var stor på sina håll så märktes den inte i universitetets magnifika aula denna onsdag den 14 oktober. Det var trångt längs bordet. Folk sträckte sig efter kaffetermosar och smörgåsar.

I Mona Sahlins frånvaro kom diskussionen att kretsa mer kring Göteborg, och i synnerhet folkomröstningarna om att låta Torslanda, Askim och Älvsborg bilda egna kommuner. Folkpartiets Margita Björklund och debattören Unni Brandeby, som båda ställt upp med kort varsel, uttryckte stark oro inför den ökade segregeringen i Göteborg. Att många faktiskt röstat för en delning tolkade de som ett tecken på att medkänslan har avtagit i Göteborg.

Vi delar inte samma öde

Men det var Sven-Eric Liedman, professor i idé- och lärdomshistoria, som säkrast beskrev solidaritetens kärna.

– Uppenbarligen känner de här människorna inte empati, kan inte leva sig in i flyktingarnas situation genom att tänka "det här skulle kunna vara jag". När den känslan försvinner är det fara å färde – känslan av att vi delar samma öde, sade Sven-Eric Liedman.

– "Vi vill inte ha med folket i de fattiga stadsdelarna och deras problem att göra" är vad de i själva verket säger.

Klyftorna ökar i världen

Det blev snack om behovet av nya jobb. Ofrånkomligt naturligtvis. Sociologiprofessor Bengt Furåker bidrog med siffror på ökande arbetslöshet, men ville samtidigt inte överdramatisera försämringen för de svagaste.

– Vi har alltid haft klasskillnader, man ska inte glömma bort det.

Sven-Eric Liedman kontrade med att varna för det unika läget just nu. Klyftorna ökar i hela världen och samhällen faller sönder inifrån. Politiken har en roll, menade han, och knöt an

till debatten kvällen innan om den svenska demokratin framtid.

Som åhörare under båda dagarna kan man tycka att det var synd att TV-reportern och debattledaren Nils Chöler inte gjorde samma koppling, utan istället, sin vana trogen, avslutade med ett uppsnappat visdomsord: "Vi lever och har alltid levt intill ett brädddjup, som är framtiden."

Han skulle kunnat valt ett annat av Liedmans konstateranden.

Att solidaritet inte bara är en fråga om moral, utan har en grund i de faktiska förhållandena – vanor och seder – man utvecklar i ett samhälle.

CHRISTIAN BORG
ReportageBörsen

Nils Chöler,
Margita Björklund
och Sven-Eric
Liedman.

FOTO: MEDIERENK

Kurser och utbildningar på UB hösten 1998

Biomedicinska biblioteket, Centralbiblioteket, Ekonomiska biblioteket och Pedagogiska biblioteket erbjuder kurser i informationssökning för studerande och anställda vid universitetet. Utbudet varierar från elementära biblioteksintroduktioner för nyutskrivna studenter, till specialiserad informationssökning för lärare/forskare inom olika ämnesområden.

På Centralbiblioteket fortsätter under hösten kursen i informationssökning för lärare/forskare vid humanistisk/samhällsvetenskaplig fakultet. Nu fokuseras på ämnesinriktade databaser, en genomgång av de olika typerna av sökverktyg på Internet samt på den snabbt växande mängden av elektroniska fulltexttidskrifter.

För mer information:
www.ub.gu.se/G/kalk1.htm

På Biomedicinska biblioteket erbjuds demonstrationer av två olika referenshanterings-system: EndNote och GetARef. Elektroniska fulltexttidskrifter visas också vid ett antal kurs-tillfällen. ISI-databaserna bl a Science Citation Index liksom Medline PubMed demonstreras. Heldagskurs i informationssökning med naturvetenskaplig alternativt medicinsk inriktning erbjuds också. För mer information se:
www.ub.gu.se/Gm/info/utb.html

Ekonomiska biblioteket bedriver ett undervisningsprojekt i referenshantering. Detta är direkt riktat mot Handels-högskolans lärare, forskare och doktorander. Höstens undervisning är främst individuellt anpassad, ibland uppsökande. Mer information:
www.ub.gu.se/Ge/projekt/refh.html
I Handelshögskolans nya civilekonomprogram, ICU (Integrerad civilekonomutbildning), ingår Ekonomiska biblioteket som en integrerad del i utbildningen sedan hösten 1997. Ett liknande samarbete har inletts med de program som ges vid Institutionen för informatik. För mer information se:
www.ub.gu.se/Ge/info/anvandar.html

BIRGITTA STEVINGER
informationsbibliotekarie

Avtal om trycksaker klart

Tryckgruppens upphandling av trycksaker är nu avslutad.

RAMAVTAL HAR TECKNATS med Aidla Trading, Arktryckarna i Göteborg, Elanders Graphic Systems, Livréna Grafiska, Parajett, Rundqvists Boktryckeri samt med Vasastadens Bokbinderi. Avtalen gäller till årsskiftet 2000/2001, med möjlighet till ett års förlängning. Upphandlingen beräknas ge en årlig besparing om mer än 2 miljoner kronor. Notera att universitetet sedan tidigare har ramavtal med

NässjöTryckeriet och TG Skrivab gällande accidenstryck.

Upphandlingsenheten genomför just nu ramavtalsupphandling av papper. Upphandlingen omfattar både kopieringspapper och mjukpapper. Sista anbudsdagen var den 9 november.

Visste du att universitetet köper papper för cirka 5 miljoner kronor varje år. Förbrukningen av kopieringspapper uppgår till cirka 400 ton årligen. Samtidigt förbrukas cirka 100 ton mjukpapper.

Laboratorieguppen arbetar nu för fullt med upphandling av laboratoriematerial – glas, plast, gummi och porslin. Nya ramavtal beräknas vara klara i januari. Total årskostnad är beräknad till cirka 5 miljoner kronor.

Välkommen till upphandlingsenheten på universitetets intranät. Adressen är <http://www.fa.adm.gu.se/xupph>

MAGNUS LINDGREN
Informatör

Fem frågor till...

Ända sedan starten i januari 1995 har Stiftelsen för Matkultur verkat för en professur i matkultur. Stiftelsens grundare och ordförande är Ingrid Jansson, som varit hushållslärare inom lärarutbildningen i 38 år.

Varför är det så viktigt med en professur i matkultur?
– På så sätt stiger allmänhetens akt-

ning för ämnet. Det är förvånansvärt hur många människor som är likgiltiga inför den mat vi äter. Ändå vet vi ju vilken betydelse kosten har för hälsan och därmed hela samhället. Bristen på intresse för vår matkultur håller på att leda ett stort socialt problem.

På vad sätt?

– Många ungdomar har så skrämmande dåliga kostvanor och kunskaper om mat. Det håller på att utvecklas en över- och underklass där en del vet precis hur man bör äta medan andra stoppar i sig vad som helst, eller bunkrar upp då och då, som de uttrycker sig. Detta kommer att bli ett samhällsproblem. Sedan har vi ju problemen med anorexia hos unga människor och problemen på ålderdomshem där de gamla varken får tillräckligt att äta eller dricka.

Matkultur heter ämnet. Då handlar det inte bara om att äta?

– Nej, det är klart, ämnet har också

betydelse ur sociologiska, psykologiska och estetiska utgångspunkter. Det finns oerhört mycket att intressera sig för här.

Är ni många som stöder stiftelsen?

– Det är hushållslärarna i Göteborg som gått samman i stiftelsen och vi har stöd från många håll. Bland annat förre universitetsrektorn Jan Ling har varit positiv till våra idéer. Men det behövs pengar, en professur skulle kosta cirka två miljoner om året.

Tror du att chanserna är stora för att det kommer att inrättas en professur i matkultur?

– Det finns ett arabiskt ordspråk som säger ungefär att så länge man hyser en intensiv önskan om något finns det hopp. Och eftersom vi är många som intensivt önskar detta är jag optimistisk.

EVA LUNDGREN

Succé med kulturluncher på Studenternas Hus

ATT ÄTA EN BIT MAT och samtidigt få en kulturupplevelse verkar vara ett framgångsrikt koncept. På Studenternas Hus har kulturluncher blivit ett ständigt inslag varje onsdag och det drar bara mer och mer folk.

– Vid de senaste tillfällena har det varit uppemot åttio, nittio gäster, och gränsen går vid 120, säger en nöjd Iréne Sjöberg Lundin.

Det var i våras som kulturluncherna startade. Det var lite trögt i början, men det tog fart efter hand. Nu i höst är det totalt 15 kulturluncher, och ytterligare 15 är planerade för våren.

Väcka nyfikenhet

Kulturinslagen spänner över ett brett fält: folkmusik, jazz, sång och piano, diverse trion, cabaret och teater. Det är också det som är tanken med kulturluncher, berättar Iréne.

– Jag vill väcka nyfikenhet och öppna ögonen för allt det fantastiska kulturliv som finns i stan. Som besökare ska man få ett smakprov av den bredd som präglar kulturen. Man ska känna gott samvete när man går på kulturlunch, man ska

både kunna prata med varandra och ta del av kulturen.

Det har nu gått ett år sen Iréne Sjöberg Lundin började som kulturansvarig på Studenternas Hus. Löftet, som hon gav då, var att skapa liv i huset och få igång en levande kulturverksamhet.

– Nu är första trappsteget nått. Vi har placerat Studenternas Hus på den kulturella kartan i Göteborg. Nu är det bara att fortsätta!

Förutom kulturluncher pågår en mängd olika kulturaktiviteter. Den populära Ordserien (varannan vecka) – med kända namn som Theodor Kallifatides, Marcus Birro och Sven Wollter – kompletteras i höst med jazzkvällar på Studenternas Hus.

Galoschbaronen – en jubileumskavalkad av Folkteatern: Timo Nieminen, Sven André, Eva Hermansson, Anna Söderling (ackompanjerades av Torsten Hansson).

Förbeställ gärna bord på tel: 16 44 09.

ALLAN ERIKSSON

Henrik Persson – julkortspristagare

God Helg
Season
Greetings

Henrik Persson, tredjeårselev på Konsthögskolan Valand, vann årets julkortstävling. I år har universitetet utlyst en julkortstävling för studenterna vid Valand.

Göteborgs universitets julkort är universitetets mest spridda trycksak; cirka 12 000 julkort sprids ut över hela världen. Enligt juryns motivering har Henrik Persson med stor skicklighet visualiserat julstämningen.

Vad var din tanke när du gjorde illustrationen?

– Min idé var att piska upp den mysigaste julstämningen som man kunde tänka sig. Att skapa en bild som skänker lugn och frid. För många är ju julen en plikthelg med många måsten, men min illustration ska ses som en signal till utväg och hopp. Den ska sprida glädje, det är den gjord för.

Även Henrik har skrivit texten till julkortet som ska knyta an till universitetets verksamhet. "Ett gott arbets- och studieår gör att de stora helgerna känns extra välkomna. En tid för familj, avkoppling och fröjdeliga stunder..."

ALLAN ERIKSSON

1,3 miljoner till Göteborgs universitets forskare - en vinst för dig!

Göteborgs Universitets Forskningsfond har i år (1998) delat ut stipendier till 49 stipendiater. Två av dem är Anna och Ola!

Två forskare och stipendiater från Göteborgs universitet fr h:
Anna Aagaard, avd för biokemi och biofysik, använder stipendiet till forskning i USA inom molekylärbiofysisk teknik.
Ola Blomqvist, avd för farmakologi använder sitt stipendium till en forskningsvistelse (post-doc) i USA.

Handelsbanken

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Personality

Nya professorer

Pierre Åman, professor i tumörbiologi

Nya docenter

Herman Nilsson-Ehle, docent i internmedicin, särskilt hematologi

David Sands, docent i datalogi

Serik Sagitov, docent i matematisk statistik

Tore Eliasson, docent i internmedicin

Christian Munthe, docent i praktisk filosofi

Bashir M Suleiman, docent i fysik

Jennifer Herriman, docent i engelska

Anders Åneman, docent i fysiologi

Margareta Helmersdotter Lindh, docent i rehabiliteringsmedicin

Christer Larsson, docent i mikrobiologi

Sten Holmång, docent i urologisk kirurgi

Göran Bergström, docent i fysiologi

Lars Mjörnstedt, docent i kirurgi

Övriga förordningar

Juha Alatalo, EU-handläggare på kontaktsekretariatet

Peter Edlund, jurist med affärsjuridisk inriktning vid rektorsämbetet

Mats Brännström, systemman vid medicinska fakultetens datalaboratorium (MEDNET)

Per Sundqvist, fastighetschef vid fakultetskansliet för medicin

Stefan Sjögren, forskarsassistent i företagsekonomi med inriktning mot kostnads- och intäktsanalys med placering vid företagsekonomiska institutionen

Mona Hessö, institutionssekreterare vid institutionen för medicinsk mikrobiologi och immunologi

Faith Nnansamba, ekonomibiträde vid medicinska fakultetens lokalvårdsenhet

Kerstin Lagerwall, biträdande forskare vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi

Josefin Stakeberg, biträdande forskare vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi

Linda Persson, biträdande forskare vid institutionen för medicinsk och fysiologisk kemi

Utdelningar

Kungl Gustaf Adolfsakademien har vid sitt högtidssammanträde den 6 november på Uppsala slott utdelat priser och belöningar till bland andra följande göteborgsforskare:

Fil.dr Lena Martinsson, etnologi, för doktorsavhandlingen "Gemensamma liv. Om kön, kärlek och längtan". 20 000 kr.

Fil.dr. Mats Nilsson, etnologi, för hans stora insatser för den nordiska dansforskningen och hans framgångsrika arbete med att föra ut både forskningsresultat och praktiska kunskaper till en bred allmänhet. 25 000 kr.

Fil.dr Barbro Wallgren, nordiska språk, för doktorsavhandlingen "Att övertyga från predikstolen. En retorisk studie av 45 predikningar hållna 17:e söndagen efter Trefaldighet". 20 000 kr.

Årets Dr Eric Fernströms pris går till docent Claes Ohlsson

Medicinska fakulteten i Göteborg har utnämnt docent *Claes Ohlsson* vid institutionen för invärtesmedicin till Fernströmspristagare. Han får priset för att han klarlagt hur hormoner kan reglera viktiga funktioner hos skelettets benceller. Dessa kunskaper kommer att vara grundläggande för den framtida utvecklingen av effektiva läkemedel mot bensjukdomar, vilket idag är en av vår tids stora folksjukdomar.

Dr Eric Fernströms pris delas varje år ut till yngre, särskilt lovande och framgångsrika forskare, verksamma vid svenska medicinska fakulteter. Prissumman, på 600 000 kronor, delas lika mellan pristagare från landets sex medicinska fakulteter.

Läs GU-bulletinen – här hittar du föreläsningar, konferenser, lediga tjänster och stipendier.
Finns på GU:s hemsida: www.gu.se/html/aktuellt.html

Universitetshörnan – ett nytt informationscentrum

I hörnet Vasagatan, Götbergsgatan öppnas snart Universitetshörnan – ett center med allmän information om Göteborgs universitet som vänder sig både till studenter och den intresserade allmänheten.

LOKALERNA ÄR LJUSA och generöst tilltagna och lätta att hitta för den som är ny i Göteborg.

– Här ska det vara möjligt att söka information om universitetet via Internet, men man ska också kunna få personlig service av personalen, berättar Gunilla Johnander, projekthanterare och ansvarig för Universitetshörnan. Hörnan kommer att fungera som ett stort uppslagsverk. Vi kommer att presentera vad som händer varje dag inom universitetet vad gäller öppna föreläsningar, konferenser, konserter, utställningar. Vi ska också sälja biljetter till diverse arrangemang.

Den så kallade GU-shopen, som i dag finns i huvudbyggnaden i Vasaparken, ska flyttas ner till hörnan. I shopen finns numera nästan ett hundratal artiklar: böcker, kontorsmaterial, presenter, kläder, och sortiment kommer att kompletteras med tiden.

Man ska även kunna hämta kurs- och programkataloger samt informations- och anmälningsmaterial till högskoleprovet och vissa blanketter från CSN på hörnan. Men Studieinformationen kommer även i fortsättningsvis att finnas på utbildningsavdelningen på Storgatan 43.

Inviqning av Universitetshörnan sker fredagen den 27 november och veckan därpå öppnar hörnan för allmänheten.

Universitetshörnan kommer att vara öppen 10-18 tisdag-fredag, 10-19 onsdag.

Här i hörnet Vasagatan-Götbergsgatan öppnar snart Universitetshörnan, ett informationscenter som vänder sig till både studenter och allmänhet.

Detta kommer att finnas på Universitetshörnan:

- Allmän information om Göteborgs universitet, samt broschyrer, skrifter, kartor, GU Journalen
- Information från EU-sekretariatet, internationella sekretariatet, kontaktsekretariatet
- Allmänt informationsmaterial, eventuellt tidskrifter, nyhetsblad, forskningsrapporter från fakulteterna och UB
- Avhandlingar
- Program- och kalendarieblad
- Informationsmaterial från GFS som studentguiden och informationsblad om Fysiken, studentjuristen, studenthälsan, Studenternas hus
- Information om studentboende
- Kurs- och programkataloger från Göteborgs universitet
- Diverse blanketter om CSN, bostadsbidrag, stipendieansökan, högskoleprov
- Studenttidningar
- GU-shopen med böcker, souvenirer, kläder och så vidare
- Informationsmaterial från Svenska Institutet

Visste du att... att vårens populäraste högskoleutbildning finns vid Göteborgs universitet. 25 personer konkurrerar om varje plats på utbildningen för lärare i svenska och samhällsvetenskap i årskurs 1-7. Andra populära utbildningar är grundskolelärare 4-9 i geografi och samhällsvetenskap och psykologprogrammet.

GÄSTKRÖNIKAN

Vad är ett universitet?

FOTO ALLAN ERIKSSON

Genom det beslut som regeringen tog i somras att skapa tre nya universitet, med ett fjärde inkluderat i vallöften, så har rubrikens fråga åter aktualiserats. Diskussionen har fokuserat på de nya högskolorna. Men frågan är också aktuell för de stora universiteten i Sverige.

I min bedömning av det av statsmakterna påbjudna kvalitetsarbetet har jag fått en inblick i och uppfattning om verksamhetsidén vid ett drygt trettiotal universitet och högskolor, alltifrån de klassiska universiteten till de konstnärliga högskolorna. En av de senaste bedömningarna avsåg Göteborgs universitet. Även om jag kände till det relativt väl – jag har faktiskt tjänstgjort vid det under några år på 60-talet – fick jag en klagörande beskrivning av universitetet genom bedömargruppens rapport och genom mitt besök vid universitetet.

Det är lätt att förledas att tro att de båda storstadsuniversiteten i Sverige skulle kunna hänföras till en gemensam kategori av city-universitet. Även om storstadsmiljön är gemensam för Göteborgs och Stockholms universitet så är de dock mycket olika till sin karaktär. I rapporten om kvalitetsarbetet vid Göteborgs universitet beskrivs det som ett universitet bestående av många delar, sammanhållet i en relativt lös federation.

Bedömargruppens slutsats var att denna federation fungerade relativt väl. Visserligen fick jag några kommentarer vid mitt senaste besök vid GU i samband med promotionshögtidligheten att rapporten i vissa avseenden var "för snäll". Det finns spänningar i organisationen som man tyckte inte hade kommit fram i rapporten. Det kan säkerligen vara sant men likväl tror jag att bilden av GU som en federation av enheter som fungerar väl tillsammans är relevant. Ett gott betyg på detta är att det finns inga tecken på att någon enhet skulle vilja lämna federationen. Snarare finns tendensen att stärka den federativa känslan i göteborgsregionen genom ett starkare samarbete mellan GU och CTH, utan någon formell knytning mellan dessa universitet. Det är givet att denna modell inte passar alla universitet men den är mycket intressant att se närmare på.

I debatten om tillskapandet av de nya universiteten har kritikerna hävdat att forskningsmiljöerna är för små för att dessa högskolor självständigt skall ha ansvar för forskarutbildning. Det var också den slutsats Högskoleverkets granskningsgrupp kom fram till. Jag delar till stor del den slutsatsen. Samtidigt kan jag konstatera vilken utomordentligt dynamisk drivkraft som strävan efter en egen doktorandutbildning utgör för de nya högskolorna.

Skulle därför inte göteborgsmodellen av ett federativt sammansatt universitet med deltagande av både gamla och nya universitet kunna vara en möjlig lösning på detta dilemma? Ett av världens främsta universitetssystem bygger på en sådan federativ grundprincip – University of California.

Hur skulle ett "University of Western Sweden", eller "University of Sweden" för den delen, se ut? Vad är det för erfarenhet och kunskap som Göteborgs universitet som ett federativt universitet kan och vill bidra med till ideskissen för svensk högre utbildning och forskning? För att åstadkomma en helhet som är större än summan av delarna.

STIG HAGSTRÖM
Universitetskansler

